

TAMPEREEN PAIKALLINEN TURVALLISUUSUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2009 - 2012

sivu

JOHDANTO	2
1. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY	4
1.1. Maahanmuuttajien kotouttaminen.....	4
1.2. Oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen.....	6
1.3. Nuoriso- ja sosiaalityön muotojen kehittäminen syrjäytymisvaarassa oleville nuorille	9
1.4. Päihdehaittojen vähentäminen viranomaisyhteistyöllä ja toiminnalla	11
2. KATUTURVALLISUUDEN PARANTAMINEN JA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY	13
2.1. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden parantaminen Tampereella ja erityisesti ydinkeskustassa.....	13
2.2. Ravintoloissa tapahtuvien häiriöiden ehkäisy.....	15
3. ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISY	17
3.1. Asumisen paloturvallisuuden parantaminen Tampereella.....	17
3.2. Tapaturmien vähentäminen.....	21
4. LIIKENNETURVALLISUUDEN PARANTAMINEN	24
5. VESITURVALLISUUDEN PARANTAMINEN	27
6. RIKOSTEN ENNALTAEHKÄISY JA TORJUNTA	30
6.1. Nuorten kiinnijäämisriskin lisääminen poistamalla raja-aitoja viranomaisten sisällä ja välillä	30
7. VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN	40
7.1. Läheisväkivaltaan puuttuminen	41
7.2. Nuorisoväkivallan ehkäisy.....	42
8. RIKOKSEN UHRIN ASEMAN PARANTAMINEN	45
8.1. Rikoksen uhrin tukeminen	45
9. YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS	47
9.1. Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen strategisen yhteistyön liittäminen osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua.....	50
10. YHTEENVETO TURVALLISUUSTEEMAKOHTAISISTA TAVOITTEISTA JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSISTA	53

JOHDANTO

Tampereen paikallisen turvallisuussuunnitelman lähtökohdat

Sisäisellä turvallisuudella tarkoitetaan sellaista yhteiskunnan tilaa, jossa jokainen kansalainen voi nauttia oikeusjärjestelmän takaamista oikeuksista ja vapauksista sekä turvallisesta yhteiskunnasta ilman rikollisuudesta, häiriöistä, onnettomuuksista ja suomalaisen yhteiskunnan taikka kansainvälistyvän maailman ilmiöistä tai muutoksista johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta.

Hyvä sisäinen turvallisuus syntyy monen eri tekijän yhteisvaikutuksesta. Turvallisuutta edistävät turvallinen koti-, asuin- ja työympäristö, toimivat peruspalvelut, hyvin suunniteltu liikenneympäristö, avun saanti silloin, kun sitä tarvitaan ja varmuus siitä, että rikoksiin syylistyneet joutuvat edesvastuuseen teoistaan. Paikallisen turvallisuussuunnitelman on tarkoitus toimia sateenvarjona, joka kokoaa yhteen jo olemassa olevat hankkeet, suunnitelmat ja ohjelmat sen lisäksi, että siinä vahvistetaan käynnistettävät uudet hankkeet ja suunnitelmat, jolloin muodostuu kokonaiskuva toiminnasta turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi paikallisesti. Osana sisäistä turvallisuutta on varautuminen suuronnettomuuksiin ja normaaliolojen häiriötilanteisiin, joita varten on laadittu erityiset suunnitelmat Tampereen kaupungin vastuulla olevien yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi (YETTS).

Paikallinen turvallisuussuunnittelu on sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoa paikallisella tasolla. Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelman tavoitteena on parantaa turvallisuutta vähentämällä onnettomuuksien, tapaturmien, rikosten ja häiriöiden määrää sekä lisätä kaupungin asukkaiden kokemaa turvallisuuden tunnetta. Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma sisältää valtuustokauden tavoitteet turvallisuustason parantamiseksi sekä niihin liittyvät toimenpide-ehdotukset. Kaupunginvaltuuston toimikaudeksi hyväksytyn paikallisen turvallisuussuunnitelma-asiakirjan pohjalta laaditaan vuosittain lautakuntien ohjauksessa kaupungin liikelaitosten ja hyvinvointipalvelujen tuotantoalueiden johdokuntien ja yhteistyötahojen toimielimissä hyväksyttäväksi asianomaiset toimeenpanosuunnitelmat.

Tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden tuloksia seurataan turvallisuuden eri ulottuvuudet huomioon ottaen poikkihallinnollisella raportoinnilla, jossa hankkeen vaikutuksia arvioidaan laajemmin kuin yhden toimijan näkökulmasta. Kyse ei siten ole raportista, jossa eri toimijat kertovat erikseen, miten ne ovat toteuttaneet turvallisuussuunnitelmaa, vaan raportista, jossa kuvataan miten turvallisuussuunnitelmaa on toteutettu yhdessä. Kaupungin vuotuisen turvallisuusraportin kokoaminen tapahtuu paikallisen turvallisuussuunnitelman laadinnasta vastanneiden tahojen keskinäisenä työryhmätyönä.

Tampereen kaupungin ensimmäinen paikallinen turvallisuussuunnitelma on laadittu yhteistyössä Tampereen poliisilaitoksen kanssa vuonna 1999 valtakunnallisen sisäisen turvallisuuden ohjelman pohjalta. Nyt tarkistetun paikallisen turvallisuussuunnitelman painopistealueet perustuvat Valtioneuvoston vuonna 2004 hyväksymään sisäisen turvallisuuden ohjelmaan (*Liite 1: Arjen turvaa*) ja siitä Sisäasiainministeriön vuonna 2006 laatimiin paikallistason ohjeisiin (*Liite 2: Paikallisen turvallisuustyön kehittäminen*). Sen jälkeen Valtioneuvosto on päättänyt keväällä 2008 uudesta sisäisen turvallisuuden ohjelmasta (*Liite 3: Turvallinen elämä jokaiselle*), johon liittyen on Sisäasiainministeriössä hyväksytty syksyllä

2008 tarkka toimeenpanosuunnitelma, josta ilmenevät esitettyjen teemojen toimenpiteet, päävastuuministeriöt sekä toimenpiteisiin osallistuvat muut ministeriöt ja tahot.

Tampereen kaupungin paikallisen turvallisuussuunnitelman teemoiksi on valittu Sisäasiainministeriön ohjeen 2006 pohjalta seuraavat:

1. Syrjäytymisen ehkäisy
2. Katuturvallisuuden parantaminen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisy
3. Onnettomuuksien ennalta ehkäisy
4. Liikenneturvallisuuden parantaminen
5. Vesiturvallisuuden parantaminen
6. Rikosten ennaltaehkäisy ja torjunta
7. Väkivallan vähentäminen
8. Rikoksen uhrin aseman parantaminen
9. Yritystoiminnan turvallisuus

Kullekin edellä mainitulle turvallisuusteemalle on määritelty nykytila-analyysin pohjalta lautakuntatason tavoitteet valtuustokaudeksi ja esitetään toimenpide-ehdotukset kirjattaviksi kaupungin liikelaitosten ja tuotantoalueiden vuosittaisiin suunnitelmiin.

Tampereen paikallisen turvallisuussuunnitelman valmistelu valtuustokaudelle 2009–2012

Tampereen kaupungin paikallisen turvallisuussuunnitelman tarkistaminen käynnistyi syksyllä 2006 poliisipäällikkö Aapo Nuotion, johtaja Esa Kotilahden ja pelastusjohtaja Olli-Pekka Ojosen johdolla. Suunnitelmaa laatimaan asetettiin pormestarin päätöksellä työryhmä, jonka puheenjohtajaksi nimettiin riskienhallintapäällikkö Jarmo Salmi konsernihallinnosta sekä jäseniksi johtava palotarkastaja Pekka Mutikainen Tampereen aluepelastuslaitokselta, suunnittelupäällikkö Sisko Hiltunen, suunnittelupäällikkö Tuija Mannila ja kehityskoordinaattori Petteri Hankivuo konsernihallinnon tilaajaryhmästä sekä yhteistoimintapäällikkö Ismo Kallonen ja osastonhoitaja Terttu Virtanen hyvinvointipalveluista. Työryhmän toimintaan osallistumaan kutsuttiin Tampereen poliisilaitokselta komisario Ismo Raja ja ylikonstaapeli Anna-Kaisa Heinämäki.

Työryhmän toimintaan ovat osallistuneet varsinaisten jäsenten virkavapausaikoina suunnittelupäällikkö Reijo Väliharju ja ylikonstaapeli Nina Savikko.

Turvallisuusteemojen asiantuntijoina työryhmäraportin laadinnassa ovat olleet pääkoordinaattori Marja Nyrhinen, suunnittelupäällikkö Aila Salmelin, vammais- ja esteettömyysasiamies Jukka Kaukola, erityispalvelupäällikkö Leena Salonen, koordinaattori Heli Piikkilä, suunnittelupäällikkö Lauri Savisaari, lapsiasiamies Tiia Heinäsuo, asiakasohjauksen päällikkö Matti Virtanen, suunnittelupäällikkö Maritta Närhi, sosiaalityöntekijä Anne-Mari Salonen, johtava sosiaalityöntekijä Tapani Unkila, johtava sosiaalityöntekijä Tuija Hämläinen, rehtori Jari Ikola sekä liikenneinsinööri Jukka Kyrölä.

Paikallisille asukkaille, elinkeinoelämän ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajille sekä viranomaisille annetaan mahdollisuus esittää näkemyksiä ja antaa palautetta turvallisuussuunnittelusta johtokuntien toimenpidesuunnitelmien valmisteluvaiheessa.

1. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY

Syrjäytyminen on Valtioneuvoston hyväksymän ohjelman mukaan sisäisen turvallisuuden keskeisin uhka. Työttömyys ja muut toimeentuloa vaikeuttavat ongelmat lisääntyvät syrjäytymisriskiä. Uusia syrjäytymistä lisääviä ja huolestuttavia ilmiöitä ovat muun muassa ongelmien periytyminen eli ylisukupolvinen syrjintä, puuttuva aikuisuus ja vanhemmuus sekä ongelmien kasaantuminen.

Suomessa asuu noin 160 000 äidinkielenään muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvaa henkilöä. Joidenkin selvitysten mukaan maahanmuuttajien arvioidaan joutuvan väkivallan uhriksi jopa kaksi kertaa useammin kuin valtaväestön edustajien. Ilmoitukset maahanmuuttajanaisiin kohdistuvista väkivaltarikoksista ovat kasvussa seksuaalirikosten, muun fyysisen väkivallan ja väkivallalla uhkaamisen osalta. Ihmiskauppa ja prostituutioon pakottaminen koskettavat erityisesti ulkomaalaisia naisia. Väkivaltarikosten ilmoitusten määrän lisääntyminen johtuu osaksi siitä, että eri etnisten ryhmien naiset tietävät paremmin olemassa olevista palveluista ja hakevat niistä aikaisempaa enemmän apua väkivaltaan.

Vuositasolla noin 200 oppilasta valtakunnallisesti tarkasteltuna laiminlyö oppivelvollisuutensa. Tämän ryhmän syrjäytymisriski on suuri. Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2005 lopussa Suomessa oli 20 000 nuorta, jotka eivät olleet työssä tai koulutuksessa, suorittamassa ase- tai siviilipalvelusta eivätkä myöskään olleet ilmoittautuneet työttömiksi.

Vaarana on myös väestön ikääntymisen myötä ikääntyvän väestönosan yksinäisyys sekä sitä kautta lisääntyvä syrjäytyminen. Vuonna 2026 joka neljäs suomalainen on vähintään 65-vuotias. Erityisesti kasvaa hyvin iäkkäiden määrä; 75 vuotta täyttäneiden määrän on ennustettu kaksinkertaistuvan vuoteen 2030 mennessä.

Tampereen paikallinen turvallisuussuunnitelma nostaa keskeisiksi syrjäytymisen ehkäisyn alueiksi maahanmuuttajien kotouttamisen, oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämisen, nuoriso- ja sosiaalityön muotojen kehittämisen syrjäytymisvaarassa oleville nuorille sekä päihdehaittojen vähentämisen viranomaisyhteistyöllä ja toiminnalla. Näille osaluueille on seuraavassa esitetty vastuutahot, lyhyt nykytilan kuvaus paikallistasolla sekä turvallisuustason parantamisen tavoitteet valtuustokaudelle 2009-2012.

1.1. Maahanmuuttajien kotouttaminen

TURVALLISUUSTEEMAN VAS-TUULLISET TOIMIELIMET	<i>Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunta Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta</i>
KESKEISET ULKOISET YHTEIS-TYÖTAHOT	<i>Poliisi Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä Maahanmuuttajaneuvosto Maahanmuuttajajärjestöt</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne

Tampereen ulkomaan kansalaisten määrä vuoden 2007 alussa oli 6221 ja lopussa 6668, kasvua siis 447 henkeä. Kasvu on suhteellisen tasaista vuodesta toiseen. Suuri osa ulkomaan kansalaisista muuttaa Tampereelle joko avioliiton vuoksi tai töihin, humanitäärisin perustein meille muuttavia on noin kolmannes (pakolaiskiintiö 70 + perheen yhdistämisohjelman kautta tulevat). Kotouttaviin toimenpiteisiin oikeutettuja ovat alle kolme vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat, jotka ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi tai ovat sosiaalipalvelujen asiakkaita.

Tampereen kotouttamisen ohjelma ”Kaikem paraa kotoutuminen” on hyväksytty kaupunginhallituksessa huhtikuussa 2006. Se jakaa kotouttamisen toimenpiteet prosesseittain ja toimii näin hyvänä ”käsikirjana” tilaajan ja tuottajan välisissä sopimusvalmisteluissa. Haasteellista tämän ohjelman osalta on resursointi ja seuranta. Vain osa kotouttamisen toimenpiteistä voidaan kustantaa valtion pakolaisten kotouttamiseen tarkoitettulla määrärahalta. Toisaalta kotouttamisen seuranta tilastotiedolla on nykykoneistossa osoittautunut hankalaksi, sillä tietoja ei kirjata tuotannossa, vaikka toimia tehtäisiinkin. Suurin uhkatekijä, jolla saattaa pitemmällä ajanjaksolla olla myös turvallisuuden ja yhteiskunnallisen vakauden kannalta häiritsevä vaikutus, on huono tai välinpitämätön alkuvaiheen vastaanotto. Tätä kehittämässä on Tampereella ja seutukunnalla ”Alueellinen maahanmuuttajapalvelujen kehittämissuunnitelma, ALMA”, jota rahoittaa sosiaali- ja terveysministeriö (75%) ja alueen kunnat (25%)

Valtaosaltaan maahanmuuttajataustaiset tamperelaiset näkyvät rikostilastoissa keski-ikäistä väestöä vähemmän. Tilastoja heikentää nuorten syrjäytymässä olevien miesten ryhmä, johon tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota ja pyrkiä kehityksen katkaisemiseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Nuorten miesten tekemät rikokset nostavat ulkomaalaisten tekemien rikosten määrää yli väestön keskimääräisen rikostilaston. Tässäkin ryhmässä tekijöitä on kourallinen.

Tampereella on noudatettu periaatetta, jonka mukaisesti kaikille kaupunkilaisille tarjotaan samoja palveluita riippumatta siitä, mistä on kaupunkiin muuttanut tai kauanko täällä on asunut. Maahanmuuttajien osalta tämä kuitenkin edellyttää tehostettua opastusta normaali- ja sosiaalipalvelujen käyttäjäksi. Siksi on valmistettu ja valmistetaan edelleen erikielisiä opastuslehtisiä sekä nettipohjaisia neuvontasivuja. Tampereen kaupunki on myös mukana 15 eri kielellä toteutetun Infopankin palvelujen kustantamisessa (www.infopankki.fi)

Poliisilta saadun tiedon mukaisesti rasismien leviäminen on turvallisuuden kannalta suu-rempi uhkatekijä kuin maahanmuuttajien syrjäytymisestä aiheutuva rikollisuus. Vaikka rasis- tiseksi luokiteltuja rikoksia on Tampereella erittäin vähän (v. 2007 16 kpl), on kehitys ja erilaiset syrjäytyneiden suomalaisten ulkomaalaisiin kohdistuvat vihanpurkaukset yleisty- neet. Näkyvää ulkomaalaisvastaisuutta harrastavat skiniryhmät ovat Tampereella vielä pieni, mutta näkyvä joukko, joka kokoontuu keskustaan ympäröivistä kunnista. Tampere- laiset julkisesti ulkomaalaisvastaiset henkilöt ovat yksittäisiä, vaikkakin osa voimakkaasti- kin nettikeskusteluun osallistuvia.

Kantaväestön kotouttaminen uusiin tulokkaisiin on siis vähintäänkin yhtä tärkeää tulevai- suuden turvallisuuden näkökulmasta. Tätä voidaan edistää pääasiassa arkipäivän koh-

taamisten ja oikean tiedon jakamisen kautta. Kun suvaitsevaisuus lisääntyy, tuo se tullessaan myös lisää turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunnetta – puolin ja toisin.

Yksi potentiaalinen epävarmuustekijä on kasvava ja liikkuva vuokratyövoima, jonka työ- ja asumisolot voivat olla hyvinkin huonot ilman, että viranomaiset pääsevät puuttumaan asiaan. Vaikka varsinaisesta ihmiskaupasta ei liene kyse, on Suomesta jo löytynyt monia tapauksia, joissa ainakin osa ihmiskaupan tunnusmerkeistä toteutuu (esim. ”velkasuhde” työnantajaan, alipalkkaus ja/tai kohtuuttomat työajat). Mikäli vuokratyövoimaa käytetään alueella väärin, tulee se olemaan myös yksi epävarmuutta tuova tekijä tulevaisuudessa.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009-2012

1. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelmaa toteutetaan

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Kotouttamisen ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelmaa tarkistetaan vuosittain
2. Erityisesti nuorten kotoutuminen ja vapaa-ajan harrastusten kehittäminen ovat toiminnan painopisteinä
3. Kantaväestön ja maahanmuuttajien välisiä yhteistyömuotoja tulee kehittää tampere-laisen yhteisöllisyyden tukemiseksi
4. Rasisisiin ilmiöihin ja liikkeisiin otetaan nollatoleranssi yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa
5. Kaupungin oman harjoitteluvälityksen ja työllistämisen tulee tehostaa maahanmuuttajaväestön työnsaantia kaupunkiorganisaatiosta.

1.2. Oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittäminen

TURVALLISUUSTEEMAN VAS- TUULLISET TOIMIELIMET	Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta
KESKEISET ULKOISET YHTEIS- TYÖTAHOT	Tampere 2000-verkosto Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Pirkanmaan koulutus konserni Ahlmanin ammattiopisto Erityisammattikoulut Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä Työvoimatoimisto Yritykset Koulujen vanhempainyhdistykset

Tampereen kaupungin lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelma toteaa, että Tampere on lasten ja nuorten kaupunki, jossa lapsuus ja nuoruus tunnustetaan ja otetaan huomioon arvokkaana ikävaiheena. Lapsilla ja nuorilla on oikeus ikänsä mukaiseen, monipuoliseen ja hyvään palveluun. Heillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa sekä oikeus hyvinvointiin ja suoje-
luun niiden kaikissa muodoissa.

Tampereen kaupungin vastuullisina toimieliminä oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämisessä toimivat lasten ja nuorten palvelujen lautakunta sekä osaamis- ja elinkeinolautakunta. Lasten ja nuorten palvelujen lautakunnan alaisena toimintana ovat perusopetus ja

kouluterveydenhuolto, osaamis- ja elinkeinolautakunnan alaisena toimintana kaupungin järjestämä toisen asteen koulutus (lukiokoulutus ja toisen asteen ammatillinen koulutus) sekä kaupungin järjestämä ammattikorkeakoulutus. Keskeisinä yhteistyötahoina oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämisessä ovat Tampere 2000 –verkosto, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK), Pirkanmaan koulutuskonserni, erityisammattikoulut, seurakuntayhtymä, yksityinen työvoima ja eri yritykset.

Tamperelaisten koululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden hyvinvointia on seurattu Stake-sin valtakunnallisen kouluterveyskyselyn avulla. Tähän kyselyyn on tavoitteena osallistua myös vuonna 2009. Aiemmin kysely on rajattu yleissivistävän koulutuksen yksiköihin, tulevana vuonna sitä on tarkoitus laajentaa koskemaan myös ammatillista toisen asteen koulutusta.

Turvallisuusteeman nykytilanne

Perusopetus

Tampereella toimii kaupungin ylläpitämänä 49 peruskoulua, joissa opiskelee yhteensä noin 17 000 peruskoululaista. Luokkamuotoisen opetuksen piirissä on 832 oppilasta, min-kä lisäksi yleisopetuksen ryhmissä opiskelee noin 170 erityisopetuspäätöksellä olevaa oppilasta. Erityisopetuspäätös on Tampereella tehty noin 6 %:lle oppilasta.

Koulupsykologipalvelujen osalta yleinen tavoitetaso on 1000 oppilasta / koulupsykologi. Tampere vastaa hyvin valtakunnalliseen tavoitteeseen. Vastaava lukumäärä Tampereella on 994 oppilasta / koulupsykologi. Myös koulukuraattorien osalta oppilaita on Tampereella 994 oppilasta / koulukuraattori valtakunnallisen tavoitetason ollessa 1000 oppilasta / koulukuraattori. Opinto-ohjauksessa oppilaiden määrä on 671 oppilasta / opinto-ohjaaja.

Vuonna 2007 peruskoulunsa päättäneistä 51,6 % sijoittui päivälukioihin ja 37,1 % ammatilliseen koulutukseen. Yhdistelmämatkintokoulutukseen sijoittui 3,7 % ja lisäopetukseen 4,5 %. Peruskoulunsa päättäneistä vajaan prosentin sijoittumisesta ei ole tietoa tai he eivät ole sijoittuneet jatko-opintoihin. Loput 2,1 % sijoittui muuhun koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai työelämään.

Toisen asteen koulutus ja AMK-koulutus

Tampereen kaupungin lukioissa on noin 3200 opiskelijaa. Ammatillisessa koulutuksessa opiskelee noin 3 250 nuorisasteen opiskelijaa. Tampereen ammattikorkeakoulussa (TAMK) on noin 3 500 opiskelijaa (nuorten koulutus).

Kuten peruskoulussa, myös toisen asteen koulutuksessa tavoitetaso koulupsykologeille on 1 000 opiskelijaa/koulupsykologi. Tampereella ei tähän täysin vastata, vaikka viime vuosina tilanne on parantunutkin.

Toisen asteen koulutuksen osalta merkittävä seurattava kohde on opiskelunsa keskeyttäneiden opiskelijoiden määrä. Tätä seurataan tuottajan ja tilaajan välisessä seurannassa. Lukuvuonna 2007–2008 lukiolaisista opintonsa keskeytti kaikkiaan 2,8%. Ilman suunnitelmaa opintojen jatkamisesta keskeytti kokonaisopiskelijamäärästä 0,6%. Tampereen ammattiopistossa opintonsa keskeyttäneiden osuus oli vastaavana aikana 4,7%, ilman erityistä syytä keskeyttäneitä oli 2,8%. Tampereella on asetettu tilaajan ja tuottajan välisessä palvelusopimuksessa vuoden 2008 tavoitteeksi, että lukikoulutuksen keskeyttäneiden osuus pysyy alle 3% ja ammatillisessa koulutuksessa on alle 5%.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden jatko-opiskelu

Tampereen erityiskouluista sai päättötodistuksen 53 oppilasta lukuvuonna 2006-2007. Tamperelainen palvelujärjestelmä ei pysty takaamaan kaikille vammaisille ja pitkäaikaissairaille nuorille jatko-opiskelupaikkaa. Heille Tampereella olevia jatko-opiskelupaikkamahdollisuuksia ovat valmentava koulutus, ammatillinen valmentava koulutus tai mukautetut ammatilliset opintosuunnat. Jonkin verran ainoastaan vähän tukea tarvitsevia nuoria siirtyy myös ammatillisiin erityisoppilaitoksiin.

Vaikeimmin vammaiset nuoret eivät ole yhdenvertaisessa asemassa muiden nuorten kanssa riittämättömien valinnanmahdollisuuksien ja puutteellisten tukitoimien takia, jolloin heidän syrjäytymisen riski kasvaa.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009-2012

1. Panostetaan nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön kaikilla koulutusasteilla.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

Oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämiseksi Tampere on mukana useissa valtakunnallisissa kehittämishankkeissa. Opetushallituksen hallinnoimassa tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevan oppilaan opetuksen kehittämishankkeessa tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa tehostetun tuen alueellinen malli, joka tukee oppilaan koulunkäyntiä omassa lähikoulussa. Oppilaan ohjauksen kehittämishankkeessa kehitetään vuosiluokkien 6–9 oppilaanohjausta. Joustavien opetusjärjestelyjen kehittämiseksi peruskoulujen suorittamisessa 8–9 luokilla toimii Joustava perusopetus hanke (JOPO) Tesoman ja Hatanpään kouluissa. Moniammatillisten yhteistyörakenteiden ja toimintamallien luomiseksi oppilashuollossa toimii Oppilashuollon palvelurakenteen kehittämishanke. Lisäksi sen tavoitteena on oppilashuoltopalvelujen laadun ja saatavuuden parantaminen.

Yleisesti voidaan nostaa oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämisen tavoitteiksi seuraava

1. Täytetään valtakunnalliset suositukset oppilas- ja opiskelijahuollossa.
2. Asetetaan tavoitteet ja seurataan keskeyttämiskehitystä toisen asteen opinnoissa.
3. Osallistutaan Stakesin kouluterveyskyselyyn vuonna 2009 ja vuonna 2011.
4. Seurataan opiskelijoiden tyytyväisyyttä paikallisesti erilaisten kyselyjen tai palauttejärjestelmien avulla.
5. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden jatko-opiskelumahdollisuuksien tilanteen korjaamiseksi tulee erityisesti kehittää toimintamalli, jossa
 - a. kehitetään erityisoppilaiden oppilaanohjausta perusopetuksen yläasteella,
 - b. mahdollistetaan nuorten itsenäistyminen lapsuudenkodista tarjoamalla heille sopivaa asumista tukipalveluineen,
 - c. mahdollistetaan mielekäs työ- tai päivätoiminta jokaiselle edellytystensä mukaisesti kehittämällä vammaisten nuorten työhön valmennusta ja päivätoimintojen valinnanmahdollisuuksia.

1.3. Nuoriso- ja sosiaalityön muotojen kehittäminen syrjäytymisvaarassa oleville nuorille

TURVALLISUUSTEEMAN TUULLISET TOIMIELIMET	VAS-	Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta
KESKEISET ULKOISET YHTEIS- TYÖTAHOT		Tampere 2000-verkosto Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä Työvoimatoimisto Koho-palvelut

Turvallisuusteeman nykytilanne

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kannalta erityishuomiota tulee kiinnittää mm. nuorisotyöttömyyden kehittymiseen sekä toimeentulotukiasiakkuuksiin alle 25-vuotiaiden keskuudessa. Jossain vaiheessa toimeentulotukea saaneiden osuus 18–24-vuotiaiden ikäluokasta oli vuonna 2005 hieman alle 15 %. Vuonna 2006 Tampereen kaupungin sosiaali-toimelta sai toimeentulotukea lähes 2 900 alle 25-vuotiasta nuorta. Heistä 49 prosentilla toimeentulotuen myöntämisen taustalla oli työttömyys. Tampereella on nuoria alle 25-vuotiaita työttöminä työnhakijoina noin 1 250. Heistä noin 220 on alle 20-vuotiaita. Vailla ammatillista koulutusta työttömistä nuorista on Tampereella noin 400. Samalla kun nuorten työttömyys kokonaisuudessaan on viime vuosina laskenut, nuorten ammattikouluttamattomien työttömyyden lasku on käytännössä pysähtynyt. Ammattikouluttamattomien osuus nuorista työttömistä on siten kasvanut.

Sekä päivähoidossa että perusopetuksessa järjestetään monimuotoista tukea erilaisiin tuen tarpeisiin. Päivähoidossa erityispäivähoitolausunnolla olevia lapsia on vuosittain noin 450–550. Perusopetuksen erityisopetuksessa (erityisopetuspäätöksen saaneita) oli luku-
vuonna 2005–2006 5,7% oppilaista (1003 lasta). Kaikkiaan kaupungin ylläpitämässä perusopetuksessa oli 17 649 oppilasta. Lukuvuonna 2006–2007 erityisopetukseen otettuja tai siirrettyjä oli myös 5,7% oppilaista (985 lasta) oppilasmäärän ollessa 17 265. Osuus on valtakunnan keskiarvoa pienempi.

Jonkinasteista syrjäytymiskehitystä saattavat indikoida nuorten terveys, elämäntavat ja harrastukset. Stakesin kouluterveyskyselyn mukaan joka 4.–5. tamperelainen nuori arvioi oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Kouluterveyskyselyssä 2005 keski-
vaikeasti ja vaikeasti masentuneita ilmoitti olevansa 12 % vuosiluokkien 8 ja 9 tampere-
laiskoulujen oppilaista. Kouluterveyskyselyssä vuonna 2005 todettiin seksuaaliterveyttä koskevien tietojen heikentyneen selvästi vuodesta 2001. Tamperelaisista yläluokkalaisista noin joka kolmannella (31%) ja lukiolaisista joka kymmenennellä (9%) oli huonot tiedot seksuaaliterveydestä.

Päivittäin tupakoivien osuus on sekä 8. ja 9. luokkalaisista että lukiolaisista vähentynyt aiemmista vuosista. Sen sijaan nuorten humalahakuinen juominen on noussut huolestuttavasti vuodesta 2003 sekä lukiolaisten että yläluokkalaisten kohdalla. Lukiolaisten juominen on ollut yleisempää vuonna 2005 kuin aiempina vuosina tutkimusten mukaan. Laittomia huumeita kokeilleiden nuorten osuus on vähentynyt. Yläluokkalaisista 7% ja lukiolaisista 13% on kokeillut huumeita vuonna 2005 tehdyn kyselyn mukaan. Osuudet ovat laskeneet huomattavasti aiemmista vuosista.

Vuonna 2005 kaikista rikoksista 14% oli nuorten tekemiä. Suuntana on ollut, että nuorten tekemien rikosten määrä lisääntyy, mutta tekijöiden määrä vähentyy. Nuorten asenteet rikosten tekemiseen ovat kiristyneet lukuun ottamatta omaisuusrikoksia.

Perusopetuksen 8. ja 9. -luokkalaisista 8 % harrastaa liikuntaa harvemmin kuin kerran viikossa. Luku on suuri siihen nähden, että liikunta kuuluu oppiaineena perusopetukseen.

Lasten ja nuorten sosiaali- ja nuorisopalvelut Tampereella

Neuvola- ja terveydenhuoltopalvelujen kokonaisuuteen kuuluvat äitiys- ja lastenneuvolat, keskusneuvolat, nuorisoneuvola, kouluterveydenhuolto, opiskeluterveydenhuolto, erityistyöntekijöiden kuten psykologien, puheterapeuttien ja ravitsemussuunnittelijoiden palvelut sekä lasten ja nuorten suun terveydenhuolto. Kansanterveyslain ohjaamana neuvolatoiminnalla ja siihen läheisesti liittyvillä muilla terveystalveilla turvataan odottavien äitien, lasten ja koko perheen mahdollisimman hyvä terveys. Varhaisella puuttumisella ja neuvonnalla tuetaan perheitä kasvatuskysymyksissä sekä tehdään ennaltaehkäisevää työtä. Lasten ja nuorten terveen kehityksen seuranta ja ohjaus jatkuu koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, jotka toimivat tiiviissä yhteistyössä oppilas- ja opiskelijahuollon kanssa. Lasten ja nuorten käytössä ovat myös muut kaikille suunnatut terveystalvet.

Psykososiaalisen tuen palvelujen kokonaisuuteen kuuluvat sosiaalipäivystys, lastensuojelun avopalvelut, lastensuojelun kuntoutus ja hoito, perheasiain palvelut, lapsiperheiden perheneuvonta ja perheasioiden sovittelu, nuorisopsykiatria, ehkäisevä päihdetyö, elatus- turvapalvelut ja omaishoidontuki. Palveluiden tarkoituksena on sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulainsäädännön säätelemänä tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ongelmien ilmetessä. Prosessiin sisältyy tukea ja hoitoa antavia palveluja sekä viranomaistoimintaa.

Kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen kokonaisuuteen kuuluvat nuorisopalvelut ja lasten kulttuuripalvelut, joka sisältää myös taidekasvatusta. Lapsille ja nuorille tarjotaan myös liikunta-, kirjasto- ja museopalveluja. Tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua tasapainoiseksi ihmiseksi tarjoamalla erilaisia harrastus- ja vapaa-ajanpalveluita, ennakoita ongelmien syntyä, tarjota osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, rakentaa henkistä hyvinvointia sekä kehittää ja kannustaa luovuuteen. Taiteen perusopetus, jonka tehtävänä on laajentaa taidekasvatusta, on osa vapaa-ajanpalveluja.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Syrjäytymisvaaran riskitekijöitä minimoidaan moniammatillisia yhteistyömuotoja kehittämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Oppilas- ja opiskelijahuollon ja opinto-ohjauksen resursointi tavoitteiden mukaiselle tasolle
2. Lapsille ja nuorille suunnattavien kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen
3. Lastensuojelusuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen vuonna 2009
4. Lastensuojelutyön kehittäminen lastensuojelusuunnitelman pohjalta

1.4. Päihdehaittojen vähentäminen viranomaisyhteistyöllä ja toiminnalla

TURVALLISUUSTEEMAN VASTUULLINEN TOIMIELIN	<i>Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta</i>
KESKEISET ULKOISET YHTEISTYÖTAHOT	<i>Poliisi Ravintolat Läänin alkoholitarkastajat A-klinikat Sininauha Pelastusarmeija Musta lammas Naisten suojakoti Nervi Matala K-klinikka TAYS (Päihdepsykiatrinen poliklinikka) Pitkäniemi</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne

Viranomaisyhteistyötä Tampereella on linjattu Tampereen kaupungin päihdepoliittisessa suunnitelmassa 2005–2008. Suunnitelman päivitys on parhaillaan käynnissä.

Päihdepoliittinen suunnitelma on tehty viranomaisyhteistyönä, jonka tavoitteisiin kaikki osapuolet ovat sitoutuneet. Päihdepoliittisen suunnitelman laadinnasta vastanneen Tampereen kaupunginhallituksen asettaman raittius- ja päihdeasiain neuvottelukunta. Päihdepoliittisen suunnitelman tavoitteena on päihdehaittojen ehkäisy, niiden vähentäminen ja korjaaminen toimivilla palveluilla. Suunnitelmassa arvioidaan päihdetyön palvelujärjestelmää lasten, nuorten, aikuisväestön, ikääntyneiden ja erityisryhmien palveluiden osalta sekä tehdään toimenpide-ehdotuksia palvelujärjestelmän kehittämiseksi.

Pormestari on nimennyt kaudeksi 2007–2008 raittius- ja päihdeasiain neuvottelukunnan. Tämän moniammatillisen neuvottelukunnan tehtävänä on seurata päihdealojen yleistä kehitystä kunnassa ja niissä tapahtuvia muutoksia, kiinnittää erityistä huomiota päihteiden saatavuuteen, laittomaan liikkeeseen, päihdekäytön aiheuttamiin haittoihin ja niiden syntymiseen vaikuttaviin tekijöihin, tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja viranomaisille epäkohdien korjaamiseksi, kehittää neuvottelukunnassa edustettuina olevien osapuolten välistä yhteistyötä ja koulutustoimintaa.

Uutena toimintona Tampereella (Päiväperhossa) on tarjolla raskaana oleville ja pienten lasten perheille mm. matalan kynnyksen palveluita, korvaushoitoa, kriisi- ja katkaisuhoidon, neuvolapalveluita sekä perhekuntoutusta. Palvelut laajenevat myös keväällä 2009, jolloin Tampereelle on tarkoitettu perustaa seutukunnallinen selviämishoitoasema. Selviämishoitoaseman toimintaa on valmisteltu yhteistyössä eri viranomaisten kanssa (mm. poliisin, sosiaali- ja terveystoimen ja pelastuslaitoksen). Tampereella toimii myös Suomen suurin ehkäisevän päihdetyön toimisto, joka antaa koulutus- ja tiedotuspalveluita mm. kouluihin ja

päiväkoteihin. Järjestöillä on myös merkittävä osuus ehkäisevässä päihdetyössä ja tarjoamalla mm. nuorisolle päihdeettömiä tilaisuuksia.

On tärkeää, että kaupunki huolehtii lain ja asetusten edellyttämällä tavalla siitä, että päihdepalveluja on tarjolla siinä laajuudessa kuin tarve edellyttää. Päihdepalvelujen riittävällä saannilla huolehditaan siitä, että päihdeiden käyttö ei johda yhteiskunnasta syrjäytymiseen ja kuntalaisilla on mahdollisuus saada apua päihdeongelmansa hoitamisessa.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Päihdepoliittinen suunnitelma päivitetään.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Hyväksytyn suunnitelman edellyttämien toimenpiteiden toteutumista seurataan
2. Tehostetaan päihdeongelmien tunnistamista ja hoidon tarpeen arviointia peruspalveluissa

2. KATUTURVALLISUUDEN PARANTAMINEN JA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY

2.1. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden parantaminen Tampereella ja erityisesti ydinkeskustassa

TURVALLISUUSTEEMAN PÄÄVASTUULINEN KOORDINAATTORI	Poliisi
KESKEISET YHTEISTYÖTOIMIELIMET JA -TAHOT	Yhdyskuntalautakunta Konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmän kiinteistötoimi Tampereen Tilakeskus Liikelaitos Kiinteistöjen omistajat ja yrittäjät Läänin alkoholitarkastajat

Turvallisuusteeman nykytilanne

Tampereen rikollisuuden kokonaistilanne ilmenee pelkistetysti alla olevista taulukoista

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Rikosmäärä	26 401	28 071	30 726	30 676	28 489	30 130
Omaisuusrikokset	13 369	12 605	13 398	13 172	12 512	12 109
Pahoinpitelyrikokset	1 018	1 149	1 212	1 240	1 269	1 497
Rikoksia / 1000 asukasta	133,7	140,8	153,0	151,4	139,7	146,2
Katuturvallisuusindeksi	109,94	98,98	93,40	92,31	87,76	80,10
Hälytystehtävät	31 197	32 233	34 195	40 424	43 537	43 144
Hälytystehtävät; häiriöt	3 095	3 189	3 640	3 943	4 215	4 974

Taulukko; Tampereen rikostilastot

	2003	2004	2005	2006	2007
Rikosmäärä	6 920	7 963	8 414	8 330	7 725
Omaisuusrikokset	4 711	5 371	5 103	4 735	4 319
Pahoinpitelyrikokset	515	544	540	530	652

Taulukko; Tampereen keskustan keskeiset rikostiedot

Tampereen rikollisuusastetta osoittavat tilastot eivät ole huonot muuhun maahan verrattuna. Suurten kaupunkien rikostilastoverailussa Tampere näyttäytyy turvallisena kaupunkina. Omaisuusrikokset ovat viime vuosina olleet laskusuunnassa, pahoinpitelyt ovat vastaavasti hieman nousseet. Häiriökäyttäytymistä ei varsinaisesti ole tilastoitu, mutta suunnan häiriöiden määrästä antaa häiriöistä johtuvien hälytystehtävien määrät. Häiriöistä johtuvien poliisin hälytystehtävien määrät ovat Tampereella nousseet vuodesta 2006 vuoteen 2007 hieman yli 18 %:lla.

Suomessa katuturvallisuutta mitataan katuturvallisuusindeksillä, johon vaikuttavilla rikoksilla on erikseen määrätty painokerroin. Tampere sijoittuu vuonna 2008 tässä katuturvallisuusvertailussa Espoon ja Oulun jälkeen kolmanneksi turvallisimmaksi suurimmista kaupungeistamme. On kuitenkin huomioitava, että katuturvallisuusindeksiin vaikuttavat sekä

yleisillä että yksityisillä paikoilla tehdyt rikokset. Yksityisillä paikoilla tehdyt rikokset eivät näy katukuvassa, mutta niistä kertominen/tiedottaminen varmasti vaikuttaa ihmisten turvallisuuden tunteeseen.

Tampereella katuturvallisuutta tarkastellaan katuturvallisuusindeksin lisäksi rikostilastojen, mielipidekyselyihin perustuvaan kansalaisten turvallisuuden tunteen, kansalaisten kommenttien ja palautteen sekä eri toimijoiden havaintojen perusteella. Tilastot luovat vahvan pohjan lähestyä yksittäistä asiaa, mutta tärkeänä tietolähteenä on myös toimijoiden niin sanottu kenttätietous.

Useasti häiriöt ovat paikka- ja/tai aikakohtaisia, ja tyypillisesti niihin liittyy päihtyneiden ihmisten oleskelua tietyillä julkisilla paikoilla, erityisesti viikonloppuisin. Oleskelu ja päihteet tuovat julkijuopottelun ja huumausaineen käyttörikosten lisäksi mukanaan muuta rikollisuutta, kuten muita järjestysrikkomuksia, pahoinpitelyjä ja vahingontekoja. Tampereella tällainen toiminta keskittyy keskustan alueelle erityisesti Keskustorin, Vanhan kirkon ja Koskipuiston ympäristöön. Häiriöt ovat huipussaan viikonloppuiltoina. Viikonloppuisin häiriöitä esiintyy myös asiakkaita purkavien ravitsemisliikkeiden läheisyydessä, taksijonoissa ja ”nakkikioskeilla”. Päiväaikaan eniten turvattomuuden tunnetta aiheuttavat Keskustorin ympäristössä, Kuninkaankadun kävelykatuosuudella ja jonkin verran asemien ja kauppakeskusten ympäristöissä oleskelevat päihtyneet, sosiaalisesti syrjäytyneet henkilöt. Tällöin tavalliset kansalaiset kohtaavat häiriöitä normaaleilla kulkureiteillään. Häiriökäyttäytyminen koetaan eri tavoin eri tilanteissa, koska siihen vaikuttaa aika, paikka ja häiriön muoto. Yhteistä negatiivisille kokemuksille on kuitenkin se, että häiriöpaikan koetaan olevan häiriköjen vallassa.

Häiriöiden määrän luotettava tilastointi on erittäin ongelmallista, koska koettu häiriö on mahdollista tuoda esiin hyvin monella erilaisella tavalla, kuten yleisönosasto- tai nettikirjoituksen kautta, kirjeellä, sähköpostilla, puhelinsoitolla viranomaiselle tai kaupungin toimijalle osoitettuna. Rikosten ja häiriöiden määrät eivät välttämättä myöskään korreloi kyselytutkimuksilla selvitetyn kansalaisten turvallisuuden tunteen kanssa. Turvallisuuden tunne saattaa olla hyvinkin subjektiivinen näkemys eikä välttämättä perustu faktoihin tai omaan kokemukseen. Turvallisuuden tunnetta voi vahvasti ohjata yksittäinen ehkä raflaava tapaus tai median aktiivinen ja näkyvä tiedottaminen tietyn alueen rikoksista ja häiriöistä. Useasti turvallisuuden tunteeseen liittyy myös niin sanottu pelkoparadoksi eli ne, jotka pelkäävät eniten, joutuvat todennäköisesti harvimminkin rikoksen tai häiriön kohteeksi.

Häiriökäyttäytymiseen reagoidaan samoilla tavoilla kuin katuturvallisuuteen yleensä. Poliisin näkyvä valvonta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, teemakohtainen valvonta ja toiminnasta ja rikoksista tiedottaminen on erittäin tärkeää ennaltaehkäisevää toimintaa. Pysyväisluonteiseen häiriöön puuttuminen ja sen poistaminen vaatii laaja-alaista yhteistyötä ja tiedon vaihtoa eri viranomaisten ja toimijoiden kesken.

Turvallisuusteeman tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Tampere on turvallinen ja viihtyisä paikka ajankohdasta ja paikasta riippumatta.
2. Katuturvallisuusindeksi säilyy nykyisellä tasolla.
3. Julkijuopottelu ja häiriöt vähenevät sekä ydinkeskustassa että lähiöissä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Poliisi määrittää tulossopimuksissaan tavoitteet katurvallisuusindeksille, keskeisille rikoslajeille ja rikosten selvitysprosentteille. Nämä ohjaavat ensisijaisesti poliisin toimintaa.
2. Poliisilla on alhainen puuttumiskynnys häiriöihin.
3. Poliisilla on organisoitu lähipoliisitoiminta ja turvallisuusyhteistyö.
4. Rakentamisessa ja erilaisissa muutostöissä huomioidaan viihtyvyyden lisäksi turvallisuus ja rikosten ennalta ehkäisy.
5. Turvallisuusviranomaisten konsultointi ja/tai osallistuminen otetaan päätöksenteossa ja suunnittelussa rutiiniksi.
6. Tiedottaminen rikosten ennaltaehkäisystä ja poliisipalveluista on tehokasta ja ajankohtaista.
7. Tampereen kaupungin nuorisopalveluiden ja ev.lut seurakunnan perhe- ja nuorisodiakonian yksikön yövuoro -toiminnan jatkaminen ja laajentaminen keskustasta myös eri kaupunginosiin.

Mittarit

Toiminnan tuloksellisuutta mitataan tilastoilla. Herkempi puuttuminen saattaa kuitenkin näyttää tilastoissa numeraaliselta nousulta, mutta vaikutus saattaa kuitenkin olla kokonaisuudessaan positiivinen. Tilastoja pystytään hyvin seuraamaan melkein reaaliajassa. Lisäksi kattavilla kansalaiskyselyillä voidaan mitata subjektiivista turvallisuuden tunnetta, viihtyvyyttä yms. Näitä kyselyitä pitäisi tehdä ajoittain, koska subjektiiviset tuntemukset eivät välttämättä korreloi tilastojen kanssa. Molemmat on huomioitava toimenpiteitä kohdennettaessa.

2.2. Ravintoloissa tapahtuvien häiriöiden ehkäisy

TURVALLISUUSTEEMAN PÄÄVASTUULINEN KOORDINAATTORI	Poliisi
KESKEISET YHTEISTYÖTAHOT	Läänin alkoholitarkastajat Ravintolayrittäjät

Turvallisuusteeman nykytilanne

Tampereella on satoja ravitsemisliikkeitä ja niissä asioi päivittäin tuhansia ihmisiä. On siis luonnollista, että ravitsemisliikkeissä tapahtuu myös rikoksia ja niissä on häiriöitä.

Ravitsemisliikkeissä tapahtuvat rikokset tilastoituvat poliisin tulostietojärjestelmään teko-paikan mukaan. Näistä tapauksista on olemassa yksiselitteinen tilastointi, mutta se kertoo vain kokonaisluvut eikä erittele ravitsemisliikkeitä. Tilastointia vaikeuttaa myös se, että häiriön määritelmä ei ole yksiselitteinen. Häiriöstä ilmoittaminen saattaa olla yksittäinen ja hyvin subjektiivinen näkemys jostakin tilanteesta. Näin ollen ravitsemisliikkeeseen liittyvät hälytystehtävät eivät aina ole rikoksia tai häiriöitä. Häätökeskuksen häiriökoodilla kirjaama tehtävä voi käytännössä osoittautua joksikin muuksi tehtäväksi. Häiriö -tehtävänä alkanut tehtävä saattaa myös päättyä rikosilmoitukseen ja tällöin häiriöiden tilastointi tarkoittaa sitä, että tapauksesta merkintä on sekä häiriötehtävissä että varsinaisessa rikostietojärjestelmässä.

Yksityiskohtainen tilastotieto ei ole kuitenkaan edes välttämättömyys, koska häiriöt keskittyvät pääasiassa suosituimpiin ravitsemisliikkeisiin, jotka vaihtuvat tietyin ajoin. Näistä paikoista on sekä poliisilla että alkoholitarkastajilla niin sanottu hyvä kenttätuntuma.

Ravitsemisliikkeissä tapahtuvien häiriöiden seuranta ja niihin puuttuminen viranomaisten toimesta on aina ollut valtakunnallinen ongelma. Asian tekee ongelmalliseksi se, että ravitsemisliikkeissä tapahtuneiden rikosten ja häiriöiden määrällä on negatiivinen vaikutus anniskelulupa-an. Tästä syystä poliisin paikalle tilaamisen kynnyks on joissakin paikoissa turhan korkea.

Viime vuosien aikana anniskeluoikeuksien omaavien ravitsemisliikkeiden järjestyksenvalvontatoiminta on pääasiassa ulkoistettu erillisille turva-alan firmoille.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pahoinpitelyrikokset	171	195	196	202	196	263
Vahingonteot	40	62	53	68	48	50

Taulukko; Pahoinpitely- ja vahingontekorikokset Tamperealaisissa ravitsemisliikkeissä

Turvallisuusteeman tavoitteet valtuustokaudelle 2009-2012

1. Ravintoloissa tapahtuvien rikosten väheneminen
2. Poliisin ja alkoholitarkastajien yhteistyön parantaminen erityisesti tiedonvaihtoa lisäämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Poliisin ja läänin alkoholitarkastajien yhteistyömuotojen sopiminen ja kehittäminen
 - lausuntoja ja tarkastuksia tekemällä
 - sisäistä tiedottamista tehostamalla
 - lupakäytäntöjä tarkistamalla
 - varhaisella puuttumisella
 - ongelmallisiksi koettujen ravintoloiden tehostuneella tarkkailulla

3. ONNETTOMUUKSIEN ENNALTAEHKÄISY

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmia tapahtuu Suomessa vuosittain noin 800 000. Ne ovat merkittävä vammojen ja ennen aikaisten kuolemien aiheuttaja sekä työkyvyttömyyden syy. Vuonna 2006 tapaturmiin kuoli 3 084 ihmistä. Suurin osa kuolee tapaturmaisesti kotona ja vapaa-ajalla. Vuonna 2006 koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuoli 2710 ihmistä. Asukasluokun suhteutettuna koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolleisuus on Suomessa korkeampaa kuin muualla läntisessä Euroopassa ja Suomi on koti- ja vapaa-ajan tapaturmakuolleisuudessa Euroopan unionin jäsenmaiden vertailussa sijalla 20. Väestöhaastattelujen mukaan koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä on kaksinkertaistunut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana. Alkoholi on usein keskeinen syy tapaturmien taustalla. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmilla on merkittäviä vaikutuksia myös työelämään, koska ne aiheuttavat huomattavia ja äkillisiä poissaoloja työpaikoilta. Väestön ikääntyessä koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrä saattaa lisäksi kasvaa edelleen ellei ennalta ehkäisevää työtä tehosteta.

Palokuolemissa menehtyy vuosittain noin 100 Suomalaista, mikä on kansainvälisesti vertaillen väkilukuun suhteutettuna korkea määrä. Tulipalojen ehkäisytyön yhtenä erityisvoitteena onkin vähentää palokuolemien määrää. Erityisen suuri palokuoleman riski on henkilöillä, joiden toiminta- tai havainnointikyky on heikompi esimerkiksi päihteiden tai lääkkeiden vaikutuksen takia tai psyykkisten tai fyysisten sairauksien tai iän myötä heikentyneen toimintakyvyn seurauksena. Myös laitoksissa asuvien turvallisuus on noussut viime vuosina keskustelun kohteeksi. Paloturvallisuustilanteen parantaminen edellyttää laajaa yhteistyötä eri tahojen kesken.

Suuronnettomuuksien riski kasvaa yritysten ja yhteiskunnan toimintojen keskittyessä yhä suurempiin yksiköihin. Valtakunnallisesti merkittävänä suuronnettomuusriskinä nähdään yhteiskunnallisesti laajat mittasuhteet saava merellinen suuronnettomuus, sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat laajat myrskytuhot, nopeasti kehittyvä, laaja vaarallisten aineiden onnettomuus asutuskeskuksessa sekä laaja energiahuollon katkos.

Onnettomuuksien ehkäisyn painopistealueiksi Tampereella nostetaan asumisen paloturvallisuuden parantaminen sekä tapaturmien vähentäminen. Suuronnettomuuksiin ja normaaliajan häiriötilanteisiin varautuminen toteutetaan sisällyttämällä tarvittavat toimenpiteet asianomaisten tahojen pelastus-, riskienhallinta- ja valmiussuunnitelmiin.

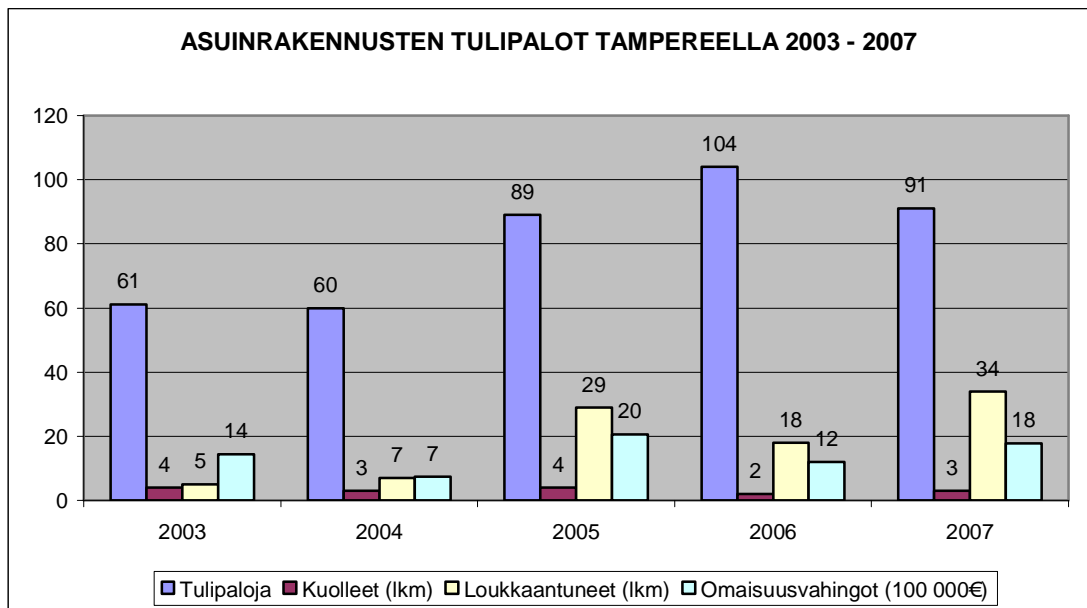
3.1. Asumisen paloturvallisuuden parantaminen Tampereella

TURVALLISUUSTEEMAN VASTUULLISET TOIMIELI-MET	<i>Tampereen aluepelastuslaitos Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Ikäihmisten palvelujen lautakunta</i>
YHTEISTYÖTOIMIELIMET JA TOIMINTAYKSIKÖT	<i>Konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmän asuntotoimi Asuntoyhteisöt</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne

Tampereen kaupungin alueella on vuosina 2003 - 2007 sattunut pelastustoimen tietojärjestelmän (Pronto) mukaan 405 rakennuspaloksi luokiteltavaa tulipaloa asuinrakennuksissa. Näissä tulipaloissa on menehtynyt yhteensä 14

henkilöä ja loukkaantunut 93 henkilöä. Tulipaloista on aiheutunut lisäksi n. 7,2 M€ aineelliset vahingot. Tampereen kaupungin väkilukuun suhteutettuna palokuolemia on siten n. 1,5 kpl/100 000 asukasta vuodessa ja loukkaantuneita n. 9,3 kpl/100 000 asukasta vuodessa. Palokuolemien osalta tilanne Tampereella on hieman maan keskiarvoa parempi, mutta silti huomattavasti korkeampi kuin sisäisen turvallisuuden ohjelman tavoitetaso vuodelle 2015 (alle 1/100 000 asukasta vuodessa). Tulipalojen määrä Tampereella on suunnilleen samalla tasolla kuin muualla maassa (n. 40 paloa/100 000 asukasta vuodessa), mutta loukkaantuneita on jonkin verran enemmän kuin keskimäärin. Aineellisia vahinkoja on puolestaan jonkin verran vähemmän. Kahden viime mainitun osalta valtakunnallinen vertailu on hieman epävarmaa tilastoinnin alueellisten erojen vuoksi.

Tulipalon pääasiallinen aiheuttaja on yleensä ihminen ajattelemattomalla, huolimattomalla tai varomattomalla toiminnallaan. Teknisten laitteiden viat sekä tahallinen sytyttäminen ovat myös tyypillisiä tulipalojen syttymissyitä. Kuolemaan johtaneissa tulipaloissa alkoholi on merkittävä riskitekijä. Tulipalojen syttymissyyt eivät poikkea Tampereella yleisestä trendistä.

Tulipalon syttyessä suurimmassa vaarassa ovat henkilöt, joilla paloturvallisuuden kannalta kriittinen toimintakyky, eli havaintokyky, liikkumiskyky tai ymmärryskyky on alentunut tai puuttuu. Tähän ryhmään kuuluu esimerkiksi vanhuksia, joiden toimintakyky on alentunut iän tai sairauksien vuoksi, henkisesti sairaita tai häiriintyneitä ihmisiä sekä alkoholin, huumeiden ja lääkkeiden liikkikäyttäjää. Myös pienten lasten yksinjätettyinä sekä osan maahanmuuttajista katsotaan kuuluvan paloturvallisuuden kannalta riskiryhmään.

Ikääntyneiden sekä toimintakunniltaan alentuneiden asuminen

Tampereella on 72 kpl erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennuksia tai asumisyksiköitä sekä 26 kpl vanhuksille tai vammaisille tarkoitettuja hoitoyksiköitä.

tä. Näissä asui yhteensä 1 868 yli 65-vuotiasta ja n. 200 vammaista tampere-laista joulukuussa 2007.

Erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennuksiin sekä asumis- ja hoitoyksiköihin on laadittu lainsäädännön edellyttämät turvallisuus selvitykset, joissa on selvitetty asukkaiden mahdollisuudet omatoimisesti tai henkilökunnan ja pelastustoimen avustuksella selviytyä tulipalon sattuessa. Laadituista turvallisuus selvityksistä pääosassa on päädytty siihen, että riittävä turvallisuustaso kohteessa edellyttää sen varustamista automaattisella sammutuslaitteistolla. Sammutuslaitteistoja on asennettu tähän mennessä uudisrakentamisen yhteydessä tai jälkikäteen yhteensä 57:n tässä tarkoitettuun kohteeseen. 14 kohteeseen sammutuslaitteistoa ollaan asentamassa tai se asennetaan pelastustoimelle annetun selvityksen mukaan viimeistään vuoden 2010 loppuun mennessä. Lopuissa kohteista riittävä turvallisuustaso saavutetaan ilman rakenteellisia toimenpiteitä tai kohteen toiminnanharjoittajalla ja pelastusviranomaisella on erilainen näkemys tarvittavasta turvallisuustasosta (pääosa yhden toiminnanharjoittajan kohteita).

Viimeaikaisten yhteiskunnallisten linjausten mukaisesti myös Tampereella tuetaan vanhusten ja muihin erityisryhmiin kuuluvien kotona asumista mahdollisimman pitkään. Kaupungin tai sen yhteistyökumppaneiden kotipalvelu- tai muulla vastaavalla tuella kotonaan asuu n. 2 500 yli 65-vuotiasta henkilöä ja 180 vammaista henkilöä. Vain osa näistä henkilöistä asuu paloturvallisuuden kannalta riittävän tasoissa asunnoissa (so. asunnon paloturvallisuustaso vastaa asukaan toimintakykyä). Tuetusti kotonaan asuvien paloturvallisuuteen on tarpeen kiinnittää jatkossa enemmän huomiota.

Päihteiden liikakäyttö ja ns. sosiaalinen asuminen

Alkoholin, lääkkeiden ja muiden päihteiden liikakäyttö on taustalla huomattavan monessa asuntopalossa. Päihteiden johdosta lisääntyy sekä syttymien riski että alenee kyky toimia oikein tulipalon syttyä. Kohtalokkaan tulipalon syttyessä uhrin ovat usein yksin tai toisen samanlaisen seurassa.

Aluepelastuslaitoksessa laadittiin yhteistyössä sosiaalitoimen ja asuntotoimen kanssa palontutkintaselostus erään uhreja vaatineen tulipalon jälkeen keväällä 2005. Keskeisimpinä havaintoina todettiin seuraavaa:

- 1) Tulipalojen syttymistiheys kaupungin omistamissa vuokrataloissa, joiden asukkaat valitaan sosiaalisin perustein, on noin 10-kertainen verrattuna muihin asuntoihin.
- 2) Palokuoleman todennäköisyys näissä asunnoissa on noin 150-kertainen verrattuna muihin asuntoihin.
- 3) Omaisuusvahinkoriski on noin 50-kertainen verrattuna muihin asuntoihin.

Tutkintaselostuksen laatinut työryhmä antoi 6 kpl toimenpidesuosituksia paloturvallisuustilanteen parantamiseksi. Toimenpiteet eivät kuitenkaan ole toteutuneet täysimääräisesti. Paloturvallisuustilanteen parantamiseksi tehdyistä toimenpiteistä huolimatta turvallisuustilanne näissä kohteissa on edelleen tavanomaista heikompi ja vaatii lisää toimenpiteitä. Selostuksen valmistumisen

jälkeen asunnot ovat siirtyneet Tampereen Vuokra-asunnot Oy:n omistukseen.

Maahanmuuttajien asumisen paloturvallisuus

Maahanmuuttajista kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat muodostavat paloturvallisuuden kannalta myös yhden riskiryhmän. He tulevat Suomeen usein hyvin erilaisesta kulttuurisesta ympäristöstä, eikä suomalainen teknisesti kehittynyt asuinympäristö ole heille entuudestaan tuttu. Kielitaidon puute vaikeuttaa asioiden ymmärtämistä ja toisaalta myös avun saamista tarvittaessa. Käytännössä kulttuurierot näkyvät tavanomaista suurempina syytymistäajuuksina.

Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden kotouttamisen yhteydessä on annettu jossain määrin ohjausta paloturvallisuusasioissa. Koulutustilanteeseen on kiinnitetty huomiota viime aikoina ja aluepelastuslaitos on aloittanut yhteistyön asianomaisten viranomaisten kanssa maahanmuuttajien turvallisuusopetuksen järjestelmälliseksi toteuttamiseksi. Ensimmäiset kurssit on toteutettu keväällä 2008. Kurssien vaikutuksesta turvallisuustasoon ei ole vielä tilastollista tietoa.

Johtopäätökset

Tilastollisesti tarkasteltuna erityisen huolestuttavaa on tulipalojen ja niistä aiheutuvien henkilövahinkojen kasvava trendi. Vallitseva kehityssuunta sekä yhteiskunnan ikärakenteen ja sosioekonomisen tilanteen muuttuminen paloturvallisuuden kannalta huonompaan suuntaan huomioiden on oletettavaa, että paloturvallisuustilanne ei tule kääntymään parempaan ilman huomattavia toimenpiteitä paloturvallisuusolosuhteiden parantamiseksi. Asumisen paloturvallisuuden parantaminen edellyttää laaja-alaista yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien sekä muiden toimijoiden välillä. Toimenpiteet tulee kohdistaa paitsi todettuihin riskiryhmiin myös kaikkia kuntalaisia koskevaan yleiseen turvallisuusvalistukseen.

Turvallisuusteeman tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Asumisen paloturvallisuuden parantamisen tavoitteena on, että asuinrakennusten tulipalojen sekä niistä aiheutuvien henkilö- ja omaisuusvahinkojen määrä vähenee.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Kaikki Tampereen kaupungin omistamat tai sen omistajaohjauksessa olevat rakennukset, joiden käyttötapa edellyttää automaattista sammutuslaitteistoa, varustetaan sellaisella suunnitelmakauden aikana.
2. Luodaan järjestelmä, jolla varmistetaan kaupungin ja muun yhteiskunnan tukitoimenpitein kotonaan tai yksityisen sosiaalipalveluntuottajan yksikössä asuvien toimintakyvyltään alentuneiden henkilöiden asumisen riittävä turvallisuustaso.

Toimenpiteiden toteutumista ja turvallisuustason paranemista seurataan seuraavilla mittareilla:

1. Asuinrakennusten tulipalojen sekä niistä aiheutuneiden henkilö- ja omaisuusvahinkojen määrä.
2. Automaattisella sammutuslaitteistolla varustettujen kohteiden määrä.

3.2 Tapaturmien vähentäminen

TURVALLISUUSTEEMAN VAS- TUULLISET TOIMIELIMET	<i>Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Ikäihmisten palvelujen lautakunta Yhdyskuntalautakunta</i>
KESKEISET YHTEISTYÖTAHOT	<i>Konsernihallinnon kaupunkikehitysryhmän asuntotoimi Suomen Punainen Risti Työsuojelupiiri TUKES vakuutusyhtiöt</i>

Kansallisten tietojärjestelmien aineistoista tuotetusta Kansanterveyslaitoksen Tapaturmakatsauksessa käsitellään kuolemaan tai sairaaloiden vuodeosastohoitoon johtaneita tapaturmia. Kaikista sairaalahoidoista on tähän katsaukseen poimittu ne, joissa hoidon syy on ollut vammojen hoitaminen. Tapaturmat jakautuvat kotona, urheilu- ja liikuntatilanteissa, liikennealueella, työssä tai päiväkodissa/koulussa sattuviin tapaturmiin. Tilastoitu vamma voi syntyä tapaturmaisessa onnettomuudessa, väkivallan seurauksena tai se voi olla itse aiheutettu. Tämä tieto on tallennettu sairaalassa potilaan hoidon yhteydessä. On arvioitu, että jokaista tapaturmakuolemaa kohti on noin 30-kertainen määrä tapaturmista johtuvia vuodeosastohoitoja ja 200-kertainen määrä polikliinisesti hoidettuja tapaturmia.

Väestötason tapaturmatietoa voidaan hyödyntää paikallisesti, alueellisesti ja koko maan viitetietona. Tietojärjestelmällä saatavasta tiedosta voidaan tunnistaa tapaturmavaarassa olevia riskiryhmiä, joille seuraavassa vaiheessa suunnitellaan ja toteutetaan ehkäisyinterventioita. Tällaisia riskiryhmiä ovat esimerkiksi toistuvasti kaatuvat vanhukset, alkoholin vaikutuksen alaisena toistuvasti tapaturmaan joutuvat, väkivallan kohteeksi ja usein myös osallisena olevat nuorehkot miehet, itseänsä vahingoittavat nuoret ja keski-ikäiset naiset, kypärättä ajavat ja humalaiset pyöräilijät jne. Tapaturmaprofiileja ja ehkäisyinterventioiden vaikuttavuutta voidaan seurata jatkuvan tapaturmatiedon avulla.

Turvallisuusteeman nykytilanne

Palokuolemien lisäksi toinen merkittävä erityisryhmien turvallisuuteen liittyvä ongelma on tapaturmien, erityisesti kaatumisten ja putoamisten, suuri määrä. Vuosittain koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolee yhteensä noin 2 300 henkilöä. Yleisimmät syyt ovat kaatumiset ja putoamiset. Yhteiskunnalle kotitapaturmista aiheutuvien kulujen arvioidaan olevan 2,5–4 mrd. euroa.

Suomalaisille sattuu vuosittain lähes 300 000 kaatumista ja liukastumista, joista lähes puolet johtaa sairaala- tai lääkärinhoitoon. Jokaisena talvikuukautena noin 11 000–19 000 suomalaista loukkaantuu ulkona liukastumisen seurauksena. Suomen talviolosuhteissa kevyen liikenteen väylien sekä tie- ja piha-alueiden kunnossapito on ensiarvoisen tärkeää kaatumisten ja liukastumisten vähentämiseksi. Keskeistä on selvittää ne vaara-alueet, joil-

la tapaturmia tapahtuu yleisesti ja kerätä systemaattisesti tietoa terveydenhuollon toimipisteissä kaikista liukastumis- ja kaatumistapaturmista.

50-vuotiaille ja sitä vanhemmille henkilöille sattuu vuosittain yli 30 000 kaatumistapaturmaa. Niistä reisiluun kaulan murtumaan johtaa noin 8000 tapaturmaa. Kaatumistapaturma voi olla erityisen merkittävä henkilön toimintakykyyn ja turvallisuuteen vaikuttava onnettomuus.

Erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden asumisen suunnittelu edellyttää laaja-alaista ymmärrystä ihmisen toimintakyvyn fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista rajoituksista. Tapaturmien ennaltaehkäisyssä keskeisellä sijalla ovat erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden kotona vierailevien tahojen kyky havaita riskejä ja puuttua niihin ajoissa.

Erityisryhmiksi kutsutaan vanhuksia, joiden toimintakyky on ikääntymisen vaikutusten vuoksi alentunut, vammaisryhmiä, psyykkisesti tai fyysisesti sairaita sekä päihteiden ja lääkkeiden liikakäyttäjiä. Yhteisenä tekijänä kaikille ryhmille on toimintakyvyn heikkeneminen niin, että se voi aiheuttaa vaaratilanteita päivittäisissä toiminnoissa. Silloin, kun henkilön toimintakyky tai kyky vastata omasta turvallisuudesta on alentunut niin, että hän on säännöllisten sosiaali- ja terveystalvelujen käyttäjä, on palvelun tuottajan perusteltua arvioida myös asumisturvallisuuteen liittyvää avun tarvetta. Hyvä esimerkkiryhmä, jonka toimintakyky onnettomuustilanteessa on usein rajoittunut, ovat ikäihmiset. Ikäihmisten osuus väestöstä kasvaa, joten asumisturvallisuuden kehittäminen heidän elinolosuhteensa huomioon ottaen on tärkeää. Vanhojen vanhusten (yli 85 v) määrän kasvaessa myös omaisten ja läheisten neuvonnan tarve kasvaa.

Tampereen kaupungin kotihoidossa on kotikäyntien yhteydessä kartoitettu asiakkaan asuinympäristöä, mutta systemaattisesti kerättyä tietoa kotihoidon asiakkaiden tapaturmista ja niihin johtavista syistä ei ole tilastoitu. Tämän vuoksi ei ole esittää tilastoja Tampereen erityisryhmien kotitapaturmista. Myös aikuisneuvonnassa kiinnitetään huomiota kotija vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyyn. Tampereen kaupungin Kaatumis- ja osteoporoosiklinikka – KAAOS toimii ikäihmisten kaatumisten ehkäisyssä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Toimintakyvyn arvioinnilla saadaan kokonais käsitys asiakkaan asumisturvallisuudesta. Arvioinnissa tulee tarkastella henkilön toimintakyvyn kaikkia osa-alueita suhteessa hänen toimintaympäristöönsä. Tulee myös muistaa, että kun työskennellään yksityisen ihmisen kotona, täytyy erityisesti ottaa huomioon kunkin asiakkaan henkilökohtaiset toiveet ja asioiden käsittelytapa. Tämä vaatii työntekijältä paljon sekä aikaa että taitoa pystyäkseen paneutumaan kunkin avustettavan ihmisen asemaan.

Tampereella on otettu käyttöön kotihoidon RAI- arviointijärjestelmä, joka laajenee vähitellen kattamaan koko Tampereen kaupungin kotihoidon. RAI- mittariston yhtenä osa-alueena on ympäristön olosuhteiden arviointi, jossa kartoitetaan kotiympäristön vaaratekijöitä. Tästä saadaan tulevaisuudessa tilastoitua tietoa kotihoidon asiakkaista.

Koti on sekä asiakkaan asuinympäristö, mutta myös työntekijän työpaikka. Tähän liittyen on Tampereen kotihoidossa työturvallisuuteen on kiinnitetty huomiota erilaisten ohjeiden myötä.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Kaikkien tapaturmien vähentyminen ja niiden seurantajärjestelmän kehittäminen

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Kansanterveyslaitoksen tapaturmaseurantajärjestelmän käyttöönotto ja hyödyntäminen tapaturmavaarassa olevien riskiryhmien tunnistamiseksi
2. Selvitetään liukastumisen kannalta kriittisimmät paikat. Kaupungin talvihoitovastuulla olevilla alueilla kriittiset paikat ja liukkauden torjunnan erityistoimenpiteet kirjataan alueen hoitosopimukseen. Muilla alueilla tiedotetaan asiasta kiinteistön haltijaa.
3. Järjestetään palvelu, jossa kaupungin internet-sivulta on saatavissa tieto ja ennuste lähiajan liukkaustilanteesta
4. Vastuutahoja muistutetaan yleisillä tiedotteilla 1–3 kertaa vuodessa talvikunnossapitovastuusta ja kunnossapidon merkityksestä.
5. Panostetaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn.
6. Erityisryhmien huomioiminen tapaturmien ehkäisyn suunnittelutyössä.
7. Kotihoidon ja aikuisneuvonnan asiakkailta kerättävän tapaturmatiedon systematisointi ja hyödyntäminen ennaltaehkäisevässä toiminnassa.
8. Neuvonnan ja ohjauksen tehostaminen esim. Ikäpisteen tehostettuun neuvontaan panostamalla.

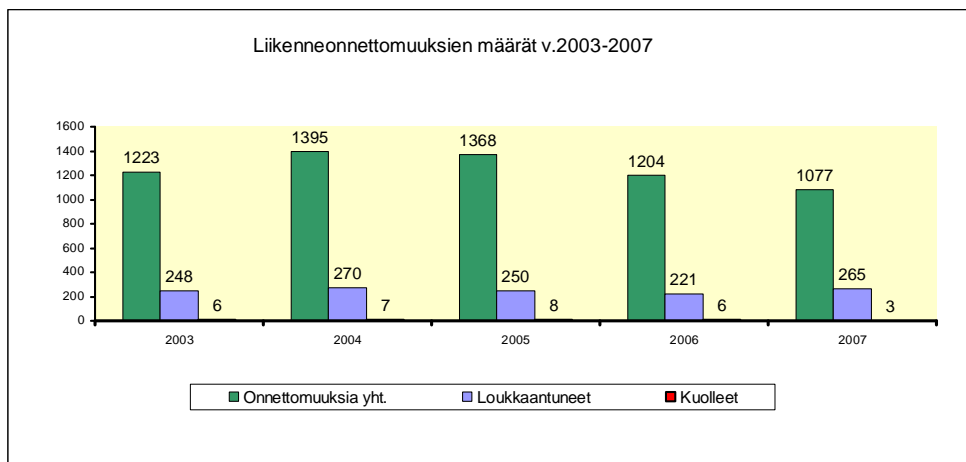
4. LIIKENNETURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

TURVALLISUUSTEEMAN TUULLISET TOIMIELIMET	VAS-	Yhdyskuntalautakunta Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunta
KESKEISET ULKOISET TYÖTAHOT	YHTEIS-	Poliisi Tiehallinto Liikenneturva

Turvallisuusteeman nykytilanne

Liikenneonnettomuudet

Vuosina 2002–2006 tuli poliisin tietoon yli 6 200 liikenneonnettomuutta, joista joka seitsemäs johti henkilövahinkoihin (kuolemaan tai loukkaantumiseen). Joka vuosi yli 200 henkilöä loukkaantuu ja 4–13 kuolee liikenteessä (kuva 1). Viime vuosina on liikenneonnettomuusmäärissä tapahtunut Tampereella lievää laskua, mutta henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrät ovat pysyneet suunnilleen ennallaan. Henkilövahinkoon johtaneista onnettomuuksista melkein puolet (45 %) on kevyen liikenteen onnettomuuksia (osallisena jalankulkija, polkupyöräilijä tai mopo). Omaisuusvahingoista eniten tapahtuu yksittäisonnettomuuksia.

Kuva 1. Liikenneonnettomuudet ja niiden seuraukset Tampereella vuosina 2003–2007 (lähde: poliisin tilastot, Tampereen kaupunki).

Tampereella tapahtuneet liikenneonnettomuudet maksavat yhteiskunnalle yli 150 miljoonaa euroa vuodessa. Kaupungin maksettavaksi onnettomuuskustannuksista kohdistuu noin 15–20% mm. erilaisina sosiaali- ja terveystoimen menoina, Tampereella se tarkoittaa 25 miljoonaa euroa vuosittain.

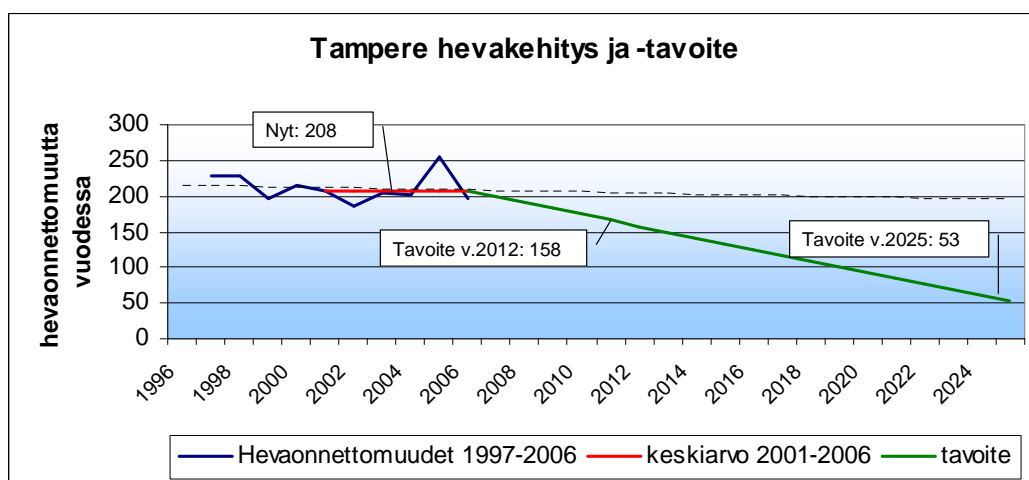
Koetut ongelmat asukaskyselyn mukaan

Tamperelaisten koetut ongelmat liikenteessä kartoitettiin Internetkyselyllä maaliskuuhuhtikuussa 2007. Ilmoitetut ongelmat koskivat eniten kevyen liikenteen järjestelyjä, ylinopeuksia sekä liittymäjärjestelyjä ja liikennesääntöjen noudattamista jättämisestä. Liikenneturvallisuutta voidaan parantaa vastausten perusteella parhaiten kehittämällä kevyen lii-

kenteen olosuhteita, lisäämällä poliisin liikennevalvontaa ja edistämällä julkisen liikenteen käyttöä. Toisaalta myös liikennekasvatuksen lisääminen nähtiin yhtenä tärkeänä parantamiskeinona.

Turvallisuusteeman tavoitteet valtuustokaudelle 2009-2012

1. Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien lukumäärän pitää vähentyä Tampereella vuoteen 2012 mennessä alle 160:een vuodessa nykyisestä yli 200:sta.
2. Vuoden 2025 tavoitteena on että henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien lukumäärä on korkeintaan 53.
3. Liikenneturvallisuustoiminnan kehittämistä laaditaan suunnitelma vuoteen 2010 mennessä.

Kuva 2. Tamperetta koskeva henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien (heva) kehitys ja tavoite.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

Liikenneturvallisuustavoitteet ei saavuteta yksin liikenneympäristöön kohdistuvilla toimenpiteillä vaan vähintään yhtä tärkeää on vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen. Samalla asukkaiden kokemaa liikenneturvallisuutta paranevat lisäksi asuin- ja viihteytyksen ympäristön viihtyisyyttä ja yleistä hyvinvointia.

1. Liikenneympäristön parantamisen toimenpiteet toteutetaan liikenneturvallisuus-suunnitelman päivityksen 2008 mukaisesti.
2. Liikennekäyttäytymisen tähtäävät parantamistoimet integroidaan eri hallinnonalojen nykyiseen jatkuvaan toimintaan sekä tiivistetään toimintaa yhteistyötahojen kanssa. Kehittämissuunnitelmassa otetaan kantaa mm. seuraaviin kysymyksiin:
 - liikenneturvallisuustoiminnan kehittäminen
 - liikenneturvallisuustyön organisointi ja vastuun jakaminen
 - liikennekasvatuksen kytkeminen eri sektoreiden (neuvola, päiväkotit, koulu, vapaa-aika- ja vanhustyö) jokapäiväiseen toimintaan mm. kouluttamalla avainhenkilöitä

-
- liikenneturvallisuuden huomioiminen maankäytön suunnittelussa
 - suunnitelmien (liikenne-, katu- ja alue-) liikenneturvallisuus- ja esteettömyys-tarkastus
 - tiedottamisen kehittäminen
 - liikennevalvonnan kehittäminen (poliisi)

5. VESITURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

TURVALLISUUSTEEMAN PÄÄVASTUULLINEN KOORDINAATTORI JA TOIMIELIN	Poliisi Yhdyskuntalautakunta
KESKEISET YHTEISTOIMINTATAHOT	Tampereen aluepelastuslaitos Tampereen meripelastusseura

Turvallisuusteeman nykytilanne:

Tampereen kokonaispintalasta on vesialueiden osuus lähes 25 prosenttia. Tampereella suurimmat riskikohteet vesialueilla ja sen välittömässä läheisyydessä ovat Tammerkoski ja virtaavat alueet kosken yläpuolella Näsijärvellä ja alapuolella Pyhäjärvellä. Riskialttiita ovat myös satama-alueet, yleiset uimarannat, muut virtaavat paikat, risteävät ja kapeat väylien osat, sillat ja padot sekä talviaikana jäätiet ja kulkuväylät jääalueilla.

Tampereen Aluepelastuslaitos huolehtii pelastustoiminnasta vesialueilla. Aluepelastuslaitos on laatinut Pirkanmaan vesialueiden riskianalyysin ja Pirkanmaan pelastustoiminnan järjestelyistä sisävesialueilla on tehty selvitystyö. Näiden pohjalta Tampereen Aluepelastuslaitoksella on tehty vesipelastustoiminnan palvelutasopäätös. Pelastustoimen palvelutason kehittämisessä pääpaino on ennalta estävässä toiminnassa. Tampereella on voimassa I -tason vesipelastusvalmis eli pintapelastus tulee voida aloittaa pääsääntöisesti 30 minuuttia hälytyksestä koko Pirkanmaan alueella. Tehtäviä on vuosittain noin 250 kappaletta.

Vesiliikenteen valvonnasta Tampereen vesialueella vastaavat Tampereen kihlakunnan poliisilaitos ja Liikkuvan poliisin Tampereen yksikkö, joilla molemmilla on käytössä kaksi isoa poliisivenettä. Tampereen poliisilaitoksella on käytössä myös pienempi, siirrettävä moottorikäyttöinen poliisivene. Poliisin vesiliikennevalvonta perustuu etukäteen tehtyyn valvontasuunnitelmaan ja on veneilykaudella jatkuvaa ja säännöllistä. Vesiliikennejuopumuksesta on Tampereen alueella jäänyt kiinni vuosittain 5–10:een henkilöä. Koko Näsijärven ja Pyhäjärven alueella kiinni jääneiden vesiliikennejuopumukseen syyllistyneiden määrä on kuitenkin huomattavasti suurempi, koska kyseiset tilastot koskevat vain Tampereen aluetta.

Tampereen kaupungin satamatoimisto valvoo satama- ja turvalaitteiden kuntoa ja sijaintia, huolehtii venepaikoista sekä opastaa ja tiedottaa vesiliikenteeseen ja jäätilanteeseen liittyvissä asioissa.

Suomen Meripelastusseura Tampereen yhdistyksen tehtävä on ihmishenkien pelastaminen sekä veneilijöiden auttaminen muun muassa teknisten vikojen aiheuttamissa vaaratilanteissa. Yhdistyksen toiminta on läheisesti sidoksissa pelastuslaitokseen, joka ohjaa tehtävät aluksille ja koordinoi pelastustehtävien johtoa ja siinä mukana olevia yksiköitä. Meripelastusseuran Tampereen yksiköllä on käytössä pelastusalukset sekä Näsijärvellä. Avovesikaudella pelastusveneet päivystävät 24 tuntia vuorokaudessa. Lähtövalmius on virallisesti 30 minuuttia. Vuosittain tehtäviä on noin 50–60 kappaletta.

Vesiliikenne Tampereella on Suomen vilkkaimpia ja se jakautuu reitti- ja risteilyliikenteeseen ja huviveneilyyn. Rahtialusliikennettä Tampereen vesillä ei ole. Yli sadan matkustajapaikan laivoilta vaaditaan turvallisuussuunnitelma ja tällaisia aluksia liikennöi Tampereen vesialueella kuusi alusta. Anniskelukäytössä olevat kiinteät ravintolalaitavat katsastetaan kolmen vuoden välein.

Venesatamia on Näsijärvellä ja Pyhäjärvellä kummassakin 7 kappaletta. Venepaikkojen määrät tulevat lähivuosina lisääntymään. Muun muassa Viinikanlahdelle on tulossa 500 uutta venepaikkaa, Santalahteen 1 000 venepaikkaa ja Perkiönlahdelle 500. Kaupungin

satama-alueilla on laadittu turvallisuusmääräys ja satamissa on pelastusvälineet ja hätäpuhelin. Satama-alueen kunnan ja puhtauden osalta tehdään säännölliset tarkastukset. Samoin vesiliikennettä ohjaavien merkkien ja laitteiden kuntokartoitus on tehty ja suunnitelma puutteiden korjaamiseksi on olemassa. Vesialueiden erilaisten käyttömuotojen lisääntyneenä on tullut esille tarpeita lisätä muun muassa veneiden laskuluiskia ja erityisesti lämmitettävä luiska, jolloin veneiden laskut ja nostot tapahtuvat turvallisesti myös loppusyksyn aikana.

Uimarannoilla on olemassa pelastuskalustoa ja vuosittain ranta-alueet tarkastetaan sukeltamalla vaarallisista esineistä. Samoin tarkastetaan laitureiden kunto ja rantojen yleinen turvallisuus.

Mäلتinrannan uimapaikka vaatisi vedenalaisen rajaamisen verkolla tai vastaavalla aidalla, koska juoksutuksesta riippuen paikalla on vaarallisen voimakas virtaus ja on vaarana, että uimari joutuu voimakkaan virtauksen viemäksi. Paikalla on havaittu jopa kosken ylitse tapahtuvaa uimista. Poteroinnin lisäksi turvallisuutta tulisi lisätä esimerkiksi valojärjestelmällä, joka ilmoittaa, milloin liian voimakkaan virtauksen vuoksi uiminen on vaarallista. Valojärjestelmää on tarpeen myös veneilijöiden varoittamiseksi Tammerkosken yläjuoksulla.

Näsijärven alueella talvikaudella erityisen heikkoja ja siten ongelmallisia jääalueita ovat Tammerkosken yläjuoksun vaiheilla olevat alueet sekä Lielahden alue. Myös Pyhäjärvellä Tammerkosken virtaus jatkuu voimakkaana useiden kilometrien päähän ja jääpeite on pakkaskaudellakin erittäin ohut. Vuosittain Pyhäjärven alueelle tulee useita pelastustehtäviä, jotka koskevat jäihin pudonneita ihmisiä. Heikentyneet jäätalvet aiheuttavat myös vaarallisia pelastuskalustolle. Tällä hetkellä Tampereen Aluepelastuslaitoksella on Tampereella yksi ilmatyynyalus.

Yhteenvetona yksittäisistä toimenpiteistä mainittakoon seuraavat:

- Aloitetaan MeriVHF -radion kuuntelu aluepelastuslaitoksen valvomossa,
- Nettikameran asentaminen Siilinkarille, joka antaa tietoa jäätilanteesta sekä ohjaa mahdollista pelastustoimintaa,
- Poliisin valvonnan suuntaaminen edelleen tehostetusti vesiliikennejuopumusvalvontaan ja veneiden lakisääteisten varusteiden valvontaan. Vesiliikennevalvonnan yhteistyön tehostaminen.
- Tiedottamisen tehostaminen valvontatapahtumista ja vesistöjen äärellä pidettävistä tapahtumista.
- Vesien äärellä tapahtuvien yleisötilaisuuksien vesiturvallisuuden lisääminen sijoittamalla vesialueille nykyistä enemmän valvontakalustoa.
- Uimarantojen turvallisuutta lisätään muun muassa uimavalvonnalla ja valaistustason parantamisella. Mäلتinrannan uimapaikalle ehdotetaan alueen rajaamista ja virtauksesta varoittavan valojärjestelmän rakentamista.
- Vesiliikennettä ohjaavien merkkien ja laitteiden kunnostaminen tapahtuu suunnitelman mukaisesti.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Viranomastoimenpiteitä vaativien onnettomuuksien ja hätätilanteiden lukumäärä pienenee.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Vesistöillä ja niiden äärellä liikkuville tiedotetaan entistä paremmin vesiturvallisuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista ja riskeistä.
2. Vesiturvallisuuteen vaikuttavia teknisiä parannuksia tehdään suunnitelmallisesti.
3. Vesistöillä tapahtuvaa viranomaisvalvontaa tehostetaan entisestään.

6. RIKOSTEN ENNALTA EHKÄISY JA TORJUNTA

Rikosten ennalta ehkäisyn kannalta tärkeää on syrjäytymisen ehkäisy ja hyvä sosiaalinen turvallisuus. Syrjäytymistä ehkäisemällä vaikutetaan rikosten määrään sekä lyhyellä, että pitkällä aikavälillä.

Muita rikoksia ennalta ehkäiseviä tekijöitä ovat korkea kiinnijäämisriski ja rangaistusten nopea toimeenpano. Arjen turvallisuuden kannalta on tärkeää, että massarikosten selvitystaso on niin korkea, että se ylläpitää luottamusta yhteiskunnan toimivuuteen. Rangaistusten nopea toimeenpano on erityisen tärkeää nuorten ja ensikertalaisten rikosentekijöiden kohdalla. Rikolliseksi rekrytoitumisen ehkäisy ja rikoskierteen katkaisu edellyttää viranomaisten välistä yhteistyötä.

Rikosten ennalta ehkäisyn kannalta keskeisiä poikkihallinnollisia toimenpiteitä ovat varhainen puuttuminen, rikosprosessin nopeuttaminen ja rikosasioiden käsittelyketjun ja sosiaalisten toimien tarkastelu rinnakkain, sekä viranomaisten välisten raja-aitojen poistaminen.

6.1. Nuorten kiinnijäämisriskin lisääminen poistamalla raja-aitoja viranomaisten sisällä ja välillä

TURVALLISUUSTEEMAN VASTUULLISET TOIMIELI-MET	<i>Sivistys- ja elämänlaatupalvelujen lautakunta Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta</i>
KESKEISET ULKOISET YH-TEISTYÖTAHOT	<i>Poliisi Tampereen kauppakamari</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne:

Viranomaisten yhteistoiminta

Nuorten rikollisen käyttäytymisen ehkäisemiseksi ja jo alkaneen rikoskierteen katkaisemiseksi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on viranomaisten yhteistyöllä ratkaiseva vaikutus. Tällöin viranomaisilla tarkoitetaan lähinnä koulu-, nuoriso-, sosiaali- ja terveysviranomaisia sekä poliisin vastaavia yhteistointatahoja. Yhteistyö jakaantuu ennaltaehkäisevään toimintaan ja rikoksia tehneiden nuorten kiinnijäämisriskin maksimointiin. Jälkimmäisessä tavoitteessa pyritään siihen, että rikolliseen toimintaan ajautunut nuori saadaan mahdollisimman nopeasti vastuuseen teoistaan ja sitä kautta rikoskierre katkaistua. Samalla pyritään vähentämään nuorten tekemien rikosten kokonaismäärää.

Viranomaisten yhteistyönä toteutettavalla laillisuus- ja liikennekasvatuksella on suuriarvoinen nuorten rikollista käyttäytymistä ennalta ehkäisevä merkitys. Viranomaisten keskinäisellä tiedon välityksellä ja mahdollisimman esteettömällä sekä tehokkaalla keskusteluyhteydellä saadaan puolestaan nuorten rikosentekijöiden kiinnijäämisriskiä kasvatettua. Viranomaisten välisillä erilaisilla ”keskustelukanavilla” ja yhteistyöfoorumeilla on erityisesti tiedonvälityksen kannalta tärkeä asema.

Poliisin antama laillisuus- ja liikennekasvatus

Rikosten torjunnan ennaltaehkäisevään toimintaan liittyy lähipoliisin yhteistyö koulujen, päiväkotien ja nuorisopalvelujen kanssa. Tampereen poliisilaitoksen ja Tampereen kaupungin perusopetuksen, päiväkotien ja nuorisopalvelujen kesken on jatkuvaa yhteistoimintaa laillisuus- ja liikennekasvatuksen osalta.

Laillisuus- ja liikennekasvatusoppitunnit v.2007 Tampereen peruskouluissa

Alue	kevät	syksy	yhteensä
Keskusta	164	64	228
Etelä	40	29	69
Itä	87	51	138
Kaakko	31	35	66
Länsi	78	14	92
Yhteensä	400	193	593

Muissa kuin kaupungin omistamissa kouluissa tunteja pidettiin 7. Liikennetunnit pidetään peruskoulun 1., 4., ja 9. luokkalaisille. Vastaavasti laillisuuskasvatusta annetaan 3., 6., 8. ja 9. luokkalaisille.

Vuonna 2007 poliisi luennoi vanhempainilloissa kaksi kertaa. Normaalisti poliisi vierailee vuositasolla vanhempainilloissa keskimäärin 6–10 kertaa, joten vuonna 2007 oli tässä mielessä normaalia ”hiljaisempi”. Tämän lisäksi poliisi osallistui kouluilla kolmeen liikennetapahtumaan. Lähipoliisit vierailevat mm. nuorisotiloissa keskimäärin muutaman kerran vuodessa. Nuorisolle poliisi piti viime vuonna koulutyön ulkopuolella yhteensä 49 tuntia ”valistusta” kytkettynä muihin toimintatapahtumiin. Samoin erityyppisiä kerhovierailuja ja päiväkotikäyntejä oli kohtuullisesti läpi vuoden. Poliisi piti v. 2007 päiväkodeissa lähinnä esikoululaisille 63 oppituntia erilaisten tilaisuuksien yhteydessä. Ns. varhaiseen puuttumiseen eli mm. kouluissa ja muualla tapahtuneiden näpistelyjen, kiusaamistapausten, vahingontekojen yms. selvittelyyn poliisi käytti viime vuonna yhteensä 120 tuntia.

Järjestelmällinen lähipoliisitoiminta ei ulotu lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin (2. asteen koulutukseen). Niissä kyseinen yhteistoiminta valistuksen ja rikosten ennaltaehkäisyn osalta lepää joidenkin opettajien oman aloitteellisuuden ja aktiivisuuden varassa.

Laillisuus- ja liikennekasvatus ehkäisee nuorten tekemiä rikoksia ja mahdollistaa viranomaisten keskinäisen vuoropuhelun koulutustapahtumien yhteydessä. Tämä edesauttaa myös potentiaalisten rikosten tekijöiden tunnistamista ja sitä kautta myös edistää heidän ohjautumistaan turvallisempaan viitekehykseen.

Yksikkökohtainen ja alueellinen viranomaisyhteistyö

Moniammatilliset oppilashuoltoryhmät (2.asteen koulutuksessa opiskelijahuoltoryhmät) ovat koulukohtaisia oppilashuollon erityistoimijoita. Normaalitilan-

teessa ko. ryhmiin kuuluu koulun johdon lisäksi psykososiaalisen oppilashuollon (psykologit, kuraattorit), terveydenhuollon (kouluterveydenhoitaja) ja opettajien (opinto-ohjaaja) sekä tapauskohtaisesti tarvittaessa muunkin henkilökunnan edustajia. Myös sosiaalitoimen ja nuorisotoimen edustajat ovat tarvittaessa läsnä kokouksissa. Lisäksi poliisi (lähipoliisi/korttelipoliisi) voi osallistua tarvittaessa kutsusta koulujen laajennettujen oppilashuoltoryhmien kokouksiin. Poliisilla on tällöin asiantuntijarooli käsiteltäessä tapauksia, joissa on kyse nuorten tekemistä rikoksista tai muusta lainvastaisesta toiminnasta. Mikäli kyseessä on laajempi ja vakavampi kriisitilanne oppilashuoltoryhmä ottaa tarvittaessa myös kriisivalmiustyöryhmän roolin. Ryhmien koostumus ja työskentely mahdollistaa näin käytännön tasolla sekä sosiaali-, terveys-, koulu-, nuorisoyhteistyön poliisiviranomaisten yhteistyön. Oppilashuoltoryhmien työskentelyssä syrjäytymisen ehkäisyn näkökulma on keskeinen esim. opintojen keskeyttämislanteissa. Niissä pyritään puuttumaan nuorten ongelmatilanteisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja harjoittamaan viranomaisyhteistyötä opetuksen kaikissa nivelkohdissa.

Vastaavia viranomaisyhteistyöryhmiä kokoontuu myös alueellisesti kuten esim. Hervannan kaupunginosassa. Kokoontumisiin osallistuvat alueen koulujen rehtorit, päiväkotijohtajat, koulupoliisi ja edustus sosiaali-, terveys- ja nuorisopalveluista. Näissä tapaamisissa käsitellään ajankohtaisia viranomaisyhteistyön ja tutustutaan muihin alueella toimiviin viranomaisiin. Pyrkimyksenä on yhteistyön syventäminen, viranomaisten keskinäinen auttaminen ja tukeminen sekä kunkin tekemän työn tunnetuksi tekeminen. Alueellisista hankkeista on tällä hetkellä ajankohtainen esim. sosiaali- ja terveystoimen ”Tuumasta toimeen” –hanke, jossa työskennellään varhaisen tuen ja eri toimijoiden yhteistyön kehittämiseksi aluekohtaisesti. Kyseiseen hankkeeseen liittyy projektiryhmän toiminta, koulutukset, yhteistyöpäivät ja oppilaskohtainen työskentely.

Viranomaisyhteistyön toteuttamiseksi ja kehittämiseksi Tampereella on siis olemassa useita vakiintuneita työmuotoja. Edellä mainittujen yksikkö- ja aluekohtaisten oppilashuoltoryhmien lisäksi toimii myös lastensuojelutiimejä, viranomaisyhteistyötapaamisia, yhteistoimintapäiviä, koulutuksia, hankkeita ja kehittämisprojekteja.

Koulukuraattoreilla on keskeinen rooli koulun ja muiden viranomaisten yhteistyön kehittämisessä ja toteuttamisessa käytännön tasolla. Toiminta on tukiverkon rakentamista yksittäiselle oppilaalle yhteistyössä eri toimijoiden kanssa sekä laajemman ja yleisemmän tason viranomaisyhteistyötä. Oppilastason työskentelyssä haetaan tukea lapselle tai nuorelle sekä tarvittaessa hänen huoltajilleen rakentamalla yhteistyöverkko oppilaan tueksi (mm. sosiaalitoimi, nuorisotyö, terveydenhuolto). Tällaisen tuen rakentaminen edellyttää alueellisen palveluverkon olemassaoloa ja sen tuntemusta. Myös kuraattori – poliisi - yhteistyö on ennaltaehkäisevässä rikollisuuden torjunnassa tärkeää ja se toimii monilla alueilla ansiokkaasti.

Viranomaisyhteistyö laajemmalla ja yleisemmällä tasolla vaatii toimiakseen enemmän kuin pelkän palveluverkon tuntemuksen. Edellytyksenä laajemmalle viranomaistoiminnalle on alueiden erityispiirteiden tuntemus sekä työntekijöiden ammatillinen kokemus ja sitoutuneisuus omaan työhönsä. Samoin kai-

kessa viranomaisyhteistyössä on tärkeää luottamuksellisuus ja luottamus toisen ammattitaitoon ja osaamiseen. Yhteistyössä asioita tarkastellaan kunkin omasta ammattiroolista käsin, mutta kuitenkin pyritään löytämään yhteinen tavoite ja päämäärä työlle. Viranomaisyhteistyön rakenteiden ja suunnitelmien olemassa olo on tärkeää, mutta toisaalta hyvä, aito ja tuloksellinen viranomaisyhteistyö syntyy vain tekemällä käytännön yhteistyötä.

Joissain tapauksissa tietyn, laajenneen ongelman ympärille voidaan muodostaa tarvittaessa myös eri viranomaisista koostuva projektiryhmä. Tällöin kyseinen erityisongelma otetaan täsmätoimenpiteiden kohteeksi, jotka kohdennetaan tarkasti ongelman ytimeen. Voimien tehokkaalla keskittämällä pyritään nopeuttamaan ongelman ratkaisua ja pysäyttämään sen laajeneminen alkuunsa. Tällaisia projektiryhmiä perustetaan esim. nuorison keskuudessa alkaneen rikosaallon tyrehtyttämiseksi, ”imppaamis –epidemian” lopettamiseksi yms. ongelmien ratkaisemiseksi.

Nimenomaan koulujen ja kuraattoritoiminnan näkökulmasta katsottuna ja erityisesti uuden lastensuojelulainsäädännön myötä keskeiseksi viranomaisyhteistyötahoksi on noussut sosiaalitoimi. Kyseinen yhteistyö rakentuu ennalta sovituille tapaamisille yksittäisten oppilaiden sekä laajempien asiakokonaisuuksien käsittelemiseksi. Viranomaisyhteistyö koulun ja sosiaalitoimen kesken on myös toisaalta arjen päivittäistä yhteydenpitoa. Kyseisessä yhteistyössä ongelmana ja sitä kautta haasteena on työntekijöiden vaihtuvuus erityisesti sosiaalitoimessa sekä hoidettavien asioiden suuri määrä. Tampereella onkin alueita, joissa ko. yhteistyö koulun ja sosiaalitoimen kanssa kohtaa valitettavan suuria vaikeuksia edellä kuvatuista syistä johtuen.

Kyseisten viranomaisten yksikkökohtaisesta ja alueellisesta yhteistoiminnasta on pääsääntöisesti hyviä kokemuksia. Se on omiaan edistämään varhaista puuttumista sekä lisää omalta osaltaan myös nuorten rikostentekijöiden kiinnijäämisriskiä ja sitä kautta ehkäisee rikoskierteen alkamista.

Sosiaaliasema Paussin rooli viranomaisyhteistyössä nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi

”Paussin perustehtävä on toimia Tampereen kaupungin päivystävänä sosiaaliasemana ja vastata kuntalaisten kiireellisen avun tarpeeseen. Paussin päivystävät sosiaalityöntekijät auttavat perheitä kiireellisissä lastensuojelullisissa ongelmatilanteissa, puuttuvat lasten ja nuorten päihteiden käyttöön ja rikolliseen käyttäytymiseen, sekä neuvovat ja ohjaavat myös aikuisväestöä erilaisissa sosiaalityöntekijän apua vaativissa kysymyksissä. Muita Paussin peruspalveluita ovat nuorten selviämisasematoiminta viikonloppuisin ja juhlapyhinä, varhaiseen puuttumiseen liittyvät näpistys- ja perheväkivalta-asiat sekä sosiaalilautakunnan edustajan työ rikoksesta epäiltyjen nuorten parissa.

Paussin toimitilat sijaitsevat poliisitalon yhteydessä. Kokemus on osoittanut, että poliisi on Paussin toimintojen kannalta tärkeä lähiyhteistyötaho ja myös selviämisasematoiminnan kannalta sijoittuminen poliisitaloon tukee viranomaisyhteistyötä. Yhteydenpitoa poliisin kanssa hoidetaan päivittäin puhelimitse, sähköpostin ja Virve-päätelaitteen avulla. Paussin sosiaalipäivystys palvelee viranomaisia arkisin klo 08.00–24.00 ja viikonloppuisin perjantai- ja lauantai- aamusta ym-

päri vuorokautisesti sunnuntaihin klo 24.00 asti. Yhteydenpito viranomaisten kanssa tapahtuu kohtaamistilanteissa tai puhelimitse. Yhteistyön toimivuutta seurataan arjen työtilanteissa ja yhteistyötahojen kanssa neuvotellaan vuosittain, jolloin pyritään löytämään ratkaisuja mahdollisiin tiedonkulun ongelma-kohtiin. Uuden lastensuojelulain (417/2007) myötä viranomaisten velvollisuus lastensuojeluilmoitusten tekoon on edelleen madaltunut ja toimivan tiedonkulun turvaamiseksi esimerkiksi terveydenhuollon kanssa täytyy sopia yhtenevistä ilmoituskäytännöistä.

Nuorisori-kollisuuden ehkäisemiseksi tehtävässä työssä yhteistyö sosiaalitoimen, poliisin ja koulujen välillä on ensiarvoisen tärkeää. Sosiaaliasema Pausissa toimiva sosiaalilautakunnan edustaja on tärkeänä linkkinä eri viranomaisten välillä pyrittäessä tunnistamaan ja katkaisemaan nuoren rikoskierre jo varhaisessa vaiheessa. Nuorisori-kollisuuden ehkäisyssä resursseja täytyykin kohdentaa varhaiseen puuttumiseen siten, että nuoren tilanteeseen päästään vaikuttamaan ennen ongelmien kasaantumista ylipääsemättömiksi.

Nuoret rikostenusijat ovat useimmiten lastensuojelun avohuollon tai sijaishuollon asiakkaina. Näyttää siltä, että nykyiset sijaishuollon palvelut eivät pysy pysäyttämään rikoskierteessä olevaa nuorta vaan valitettavasti kierre pikimmiten kiihtyy useimpien kohdalla.”

Pirkanmaan sovittelutoimiston rooli viranomaisyhteistyössä nuorisori-kollisuuden ehkäisemiseksi

”Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (1015/2005) tuli voimaan 1.1.2006 ja lain mukaan sovittelua tuli olla saatavilla kaikkialla Suomessa 1.6.2006 alkaen. Pirkanmaan sovittelutoimisto aloitti toimintansa tuolloin 1.6.2006 eli sovittelu nykyisessä muodossaan on melko nuorta ja toiminta hakee vielä nykyistä muotoaan vaikka sovittelulla Tampereella ja muutamassa muussakin Pirkanmaan kunnassa on jo vankat perinteet. Tampereen sovittelutoiminta täytti marraskuussa 20 vuotta, mitä juhlistettiin yhteistyötahoille järjestetyllä juhlaillallisella. Kuitenkin Pirkanmaalla on ollut joitain kuntia, missä sovittelu on vasta aloitettu uuden lain myötä.

Toiminnan ollessa laajasti/alueellisesti vielä melko nuorta, on selvää, että uusia toimintatapoja on vielä näin alkuvaiheessa etsitty pontevasti ja siihen on satsattu voimavaroja. Yksi tärkeimmistä toimintamuodoista on ollut 1.6.2006 alkaen nimenomaan viranomaisyhteistyön kehittäminen ja kaikinensa tiedottaminen sovittelusta alueen eri kunnissa ja kaupungeissa moninaisilla tavoilla.

Tampereen osalta yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on ollut aktiivista, koska Pirkanmaan sovittelutoiminta käytännön tasolla kuuluu Tampereen kaupungin tuotantosektorin hyvinvointipalveluissa sosiaali- ja terveystalviin ja edelleen avopalviin ja siellä yleisen sosiaalityön sektorille. Länsi-Suomen lääninhallitus on tehnyt Tampereen kaupungin Pirkanmaan sovittelutoimiston kanssa toimeksiantosopimuksen sovittelutoiminnan järjestämisestä alueen 28 kunnassa.

Yhteistyö Tampereen sosiaalitoimen kanssa on siten ollut jo organisoinnista johtuen tiivistä ja myönteistä. Oikeastaan sovittelu on jo edeltävät 20 vuotta

liittynyt oleellisesti Tampereen kaupungissa toteutettuun sosiaalityöhön. Uuden lain myötä sovittelutoimintaan liittyi muitakin kaupunkeja ja kuntia Tampereen lisäksi. Tampereen kohdalta sovittelutoiminta on oikeastaan jatkumoa vanhan sovittelutoiminnan pohjalta luotujen, paljolti hyvien käytäntöjen perustalle. Pirkanmaan sovittelutoimiston vastuuhenkilö on osallistunut aktiivisesti Tampereen kaupungin yleisen sosiaalityön johtoryhmän kokouksiin ja kaikkien sosiaaliasemien johtavien työkokouksiin. Pirkanmaan sovittelutoimiston työntekijät ovat osallistuneet myös aktiivisesti Tampereen kaupungin järjestämiin moninaiisiin koulutuksiin. Tampereen kaupungin hyvinvointipalveluiden tiedottaja lähetti huhtikuussa 2007 sovittelutoimintaa koskevan tiedotteen kaikkiin Pirkanmaan alueella toimiviin tiedotusvälineisiin.

Alueellisia yhteistyötapaamisia poliisikihlakunnittain oli vuonna 2007 useita. Lisäksi oli melko laaja yhteistyökokous poliisin kihlakuntien, syyttäjänviraston ja alueen kuntien edustajille kesäkuussa 2007. Mukana oli myös sovittelijoiden edustajia sekä koko sovittelutoimiston henkilöstö.

Tampereen kaupungin ja sosiaalitoimen sekä poliisikihlakunnan yhteistyöryhmä (Sori-ryhmä) kokoontui vuoden 2007 aikana kolme kertaa. Sovittelutoimiston edustaja oli mukana kaikissa kokouksissa. Yhteistyö sosiaaliasema Pausin kanssa on ollut jo vuosia saumatonta ja yhteistyö on jatkunut edelleen hyvissä merkeissä.

Pirkanmaan sovittelutoimistossa kävivät vierailulla ja kuuntelemassa esittelyä sovittelutoiminnasta mm. Rikosuhripäivystyksen tukihenkilökurssilaiset, Tampereen käräjäoikeuden lautamiehet, Kriminaalihuoltolaitoksen nuorisotiimi, Tampereen kaupungin sosiaaliasema Sataman henkilöstö, Ylöjärven Moision koulun opettajat. Yhteistyökokouksia on ollut myös Tampereen kaupungin lakimiesosaston edustajien kanssa, Naapuruussovittelun, lapsiasiamiehen, Pirkanmaan syyttäjänviraston yhteyshenkilön, Tampereen käräjäoikeuden tuomareiden ja Pirkanmaan tulkkikeskuksen kanssa.

Toiminta on siis alkuvaiheessa nykyisessä muodossa ja siksi erilaisia tilaisuuksia ja yhteistyötapaamisia on ollut paljon, koska sovittelutoiminnasta on haluttu tiedottaa laaja-alaisesti. Lisäksi on ollut yhteistyötä alueen muihin kuntiin ja kaupunkeihin.

Toimintamalleja haetaan vielä ja tässä vaiheessa on vaikea vielä sanoa yhteistyön kehittämisestä kovinkaan paljon. Noin puolet Tampereelta tulevista sovittelualoitteista koskee nuoria joten sovittelu toimii edelleen hyvänä interventiona nuoren etsiessä omaa paikkaansa elämässä. Vain harva rikosasioista päättyy oikeuden käsittelyyn eli siinäkin mielessä sovittelu puhuu puolestaan. Sovittelu on lyhyt, useimmiten yhden kerran tapahtuva tapaaminen nuoren ja osallisten kanssa ja siksi sen vaikutusta nuoren tulevaan käyttäytymiseen on vaikea arvioida (koska nuorta ei useimmiten enää tavata toistamiseen).

Yhteistyö on toiminut hyvin Tampereen kaupungin sosiaalitoimen suuntaan, samoin Tampereen kihlakunnan poliisin suuntaan (Tampereen poliisilta tulee

kiitettävästi sovittelualoitteita). Yhteistyö on toiminut myös hyvin kolmannen sektorin kanssa.

Koulujen suuntaan ei vielä ole kovasti ehditty tehdä yhteistyötä, mutta sitä ollaan aloittelemassa parhaillaan. Tampereen kaupungin koulujen kuraattoreille järjestetään sovittelutoimintaa koskeva infotilaisuus 14.4. koulutustila Pantissa. Lähtitavoitteena on luoda yhteistyökäytäntöjä koulujen ja sovittelun kanssa, 14.4. oleva yhteinen tapaaminen on hyvä alku yhteistyölle.

Nuorten rikosten ehkäisemisen ja rikoskierteen katkaisemisessa sovittelutoiminnalla on keskeinen asema ja oikeastaan kehittämismahdollisuuksia nimenomaan tässä kohdassa olisi paljon (jos se mahdollistettaisiin esim. lain-säädännöllä.) Työskenneltyäni vuosia lainrikkojien, myös nuorten kanssa, olen tullut vakuuttuneemmaksi aina enemmän siitä, että nimenomaan vaihtoehtoisia toimintatapoja ja menetelmiä olisi tarpeen luoda rikosten ja toisaalta myös syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Aina on tarpeen tietenkin toimia myös yhteistyössä muiden kanssa, kunhan ensin kartoitetaan ”yhteistyön kohdat ja mahdollisuudet”, joita nyt sitten mekin tässä kukin tahollamme pyrimme selvittämään Tampereen turvallisuusstrategiaan liittyen. Etenkin nuorten kohdalla tulisi pyrkiä käyttämään useita, erilaisiakin keinoja ja niitä tulisi kehittää vielä enemmän. Tosiasiahan on, että nuorelle ei rangaistus toimi pelotteena kovinkaan usein eikä rangaistus aina estä nuorta syyllistymistä uusiin rikoksiin. Ehkä järkevintä olisi aloittaa ensin ns. kasvatuksellisilla keinoilla (mitä sovittelukin osin on) ja siirtyä sen jälkeen käyttämään järeämpiä keinoja.”

Kaupungin sisäinen viranomaisyhteistyö

Tampereen kaupungin uuteen toimintamalliin liittyvä organisaatiouudistus on mahdollistanut tehokkaamman sisäisen viranomaisyhteistyön. Hyvinvointipalvelujen palvelutuotantokokonaisuuteen kuuluvien sosiaali-, terveys-, nuoriso- ja kouluviranomaisten välillä on kehittymässä luontevia vuorovaikutuskanavia ja –foorumeita, joilla pyritään vaikuttamaan mm. psykososiaalisten ongelmien ratkaisuihin ja sitä kautta myös nuorisoriikollisuuden torjuntaan. Organisaation sisäisen tiivistymisen kautta yhteistoiminta on lisääntynyt tuotantoalueiden sisälläkin kuten esimerkiksi toisen asteen koulutuksessa.

Organisaation sisäistä viranomaisyhteistyötä vaikeuttaa kuitenkin edelleen etenkin tiedon välityksessä ilmenevät ongelmat. Tämä näkyy esim. lapsille ja nuorille tarjottujen palvelujen nivelkohdissa. Lapsen siirtyessä päiväkodista kouluun ja kouluasteelta toiselle viranomaistiedon kulku katkeaa monesti palvelutuotanto-organisaation kyseiseen vaihettumis-/nivelekohtaan. Kyseisiä ongelmia lisää omalta osaltaan etenkin tietosuojalainsäädännön tiedon välitykselle asettamat rajoitukset.

Tiedonkulku lasten ja nuorten erityistukipalveluissa

Tiedonkulun ongelmia lasten ja nuorten erityistukipalveluissa selvittämään asetettiin Tampereen kaupungin sisäinen työryhmä 16.3.2007, jossa oli edustettuna lakimiesyksikkö, sosiaali- ja terveyspalvelut sekä koulutuspalvelut. Selvitysryhmä tuotti loppuselvityksen toimenpidesuosituksineen 25.9.2007. (tähän linkki ko. raporttiin)

Selvitysryhmä toteaa raportissaan, että tietosuoja edistää yksilöiden/perheiden oikeutta yksityiselämään ja on luottamuksellisen asiakas- ja potilassuhteen lähtökohta. Asia ei ole kuitenkaan yksiselitteinen. Lapsilla ja nuorilla on perustuslain mukainen oikeus turvalliseen ja terveeseen kasvuun. Siitä johtuen viranomaisen velvollisuus on toimia ennen kuin ongelmat kasautuvat ja uhkaavat nuoren hyvinvointia. Lasten ja nuorten pahoinvointi ei voi olla näin ollen pelkästään perheen yksityisasiä, joka siis asettaa tietosuoja huomioon ottaen viranomaistiedon välitykselle haasteita. Samoin viranomaisille ja viranomaisyhteistyölle haasteita asettaa lasten ja nuorten kasvutodellisuuden muutokset. Voidaankin kysyä, onko lainsäätäjällä valmiudet tunnistaa nämä lainsäädäntöön ja toimintatapoihin liittyvät muutostarpeet.

Päivähoidon ja lastensuojelun yhteistyö on välttämätöntä. Siihen ei anna ainoastaan mahdollisuutta vaan myös velvoittaa uusittuun lastensuojelulakiin kirjattu velvoite lastensuojeluun liittyvän ilmoituksen tekemisestä lastensuojelutarpeen selvittämiseksi. Ilmoituksen voi tehdä kuka hyvänsä. Myös toisin päin palautteen välittymisen (lastensuojelusta päivähoidon) on toimittava. Lastensuojelun rooli on oleellinen koko lapsen/nuoren kasvu- ja kehityskaaren aikana. Myös koulun osalta yhteistyön lastensuojeluviranomaisten kanssa ja päinvastoin on toimittava.

Toisen nivelkohdan muodostaa lapsen siirtyminen päivähoidosta esiopetukseen ja edelleen perusopetukseen. Tällöin tulisi turvata oppilashuoltoon liittyvien asiakirjojen ja tietojen siirtyminen lapsen mukana uuteen toimintayksikköön.

Terveystietojen osalta samanlainen tietojen siirron nivelkohta muodostuu päivähoidon ja neuvolatarkastusten välille. Edelleen on varmistettava koulu- ja laisten terveystarkastuksista kertyvän tiedon välittyminen oppilashuollolle ja tarvittaessa opettajille. Samoin terveystietojen välittyminen uudelle oppilaitokselle on tärkeää oppilaan siirtyessä koulusta toiseen joko kunnan sisällä tai paikkakuntien välillä.

Myös koulun sisällä on varmistettava tiedonkulun nivelkohtien toimivuus. Tällöin kysymykseen tulee oppilashuoltoa toteuttavien keskinäisen tiedonsiirron tärkeys. Samoin psykologin, kuraattorin, erityisopettajan ym. tiedon välittyminen oppilashuoltoryhmään on varmistettava. Oppilaan siirtyminen perusopetuksesta toiselle asteelle (lukiot, ammattioppilaitokset) muodostaa vielä yhden tiedonsiirron nivelkohdan.

Tiedonkulun ongelmana edellä kuvatuissa nivelkohdissa on, että pääsääntöisesti tiedon välittämisestä vastaa huoltaja tai sitten tietojen siirtäminen edellyttää tietosuojasta johtuen huoltajan ja lapsen suostumusta. Samoin tietoja voi luovuttaa esim. koulun ulkopuolelle vain huoltajan/oppilaan suostumuksella. Tämä muodostaa usein esteen tiedon kululle ja sitä kautta laajemmin myös tehokkaalle viranomaisyhteistyölle. Vanhemmilla on näin mahdollisuus vaikeuttaa tiedonkulkua ratkaisevasti ja hankaloittaa näin jopa edellä kuvattua viranomaisien moniammatillista yhteistyötä. Lastensuojelulakiin perustuvan lastensuojeluilmoituksen kautta tieto välittyy tehokkaimmin.

Johtopäätökset

Viranomaisyhteistyö sekä yleisesti että erityisesti nuorten tekemien rikosten ehkäisyssä toimii tällä hetkellä Tampereen kaupungissa suhteellisen hyvin. Koululaitoksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä poliisiviranomaisten kesken on olemassa yhteistyöverkosto ja vakiintuneet toimintamuodot koskien nuorten erityisongelmien käsittelyä. Koulujen oppilashuoltoryhmät muodostavat eri alojen viranomaisten tehokkaan keskustelu- ja toimintafoorumin. Tarvitaan kuitenkin vielä lisää viranomaisten välisen luottamuksen ja kumppanuuden rakentamista yli toimialarajojen.

Viranomaisyhteistyön edellyttämän tiedonkulun varmistaminen erityisapua tarvitsevien lasten ja nuorten osalta on kaikkein ongelmallisinta. Tämä näkyy erityisesti nuorten kasvuun ja elämänvaiheisiin liittyvissä nivelkohdissa kuten siirtymisessä päiväkodista koulumaailmaan ja edelleen siirtymisessä kouluasteelta toiselle. Monessa mielessä nuoren turvallisen kasvamisen kannalta tärkeä tieto jää helposti edellisen tason ”viranomaisarkistoihin”. Tietosuojalainsäädäntö asettaa tiedon kululle tältä osin tarkat rajoituksensa. Esim. sosiaaliviranomaisia sitovat vaitiolovelvollisuuteen liittyvät rajoitukset estävät tarpeellisen tiedon välittymisen kouluviranomaisille. Tällöin monella tavalla tärkeä taustatieto jää salaiseksi. Uuden lastensuojelulain (417/2007) sisältämä ilmoitusvelvollisuus on edesauttanut tarpeellisen tiedon välittymistä ongelmatapauksissa.

Yksittäisissä tapauksissa yhteistyö viranomaisten kesken kohtaa myös monenlaisia vaikeuksia. Esimerkiksi koulumaailmassa on tapauksia, joissa nuorten syyllistyttyä koulukiinteistöön kohdistuneeseen ilkivaltaan tapaukset on selvitetty ja dokumentoitu digitaalisesti ja ko. henkilöt saatu jopa tunnustamaan. Tämän jälkeen tapaus on annettu em. aineiston kera poliisin hoidettavaksi. Koululla suoritetuista perusteellisista esivalmisteluista huolimatta asia on sen jälkeen hautautunut/unohtunut ilmeisesti poliisin resurssien vähyydestä johtuen. Tällaiset tapaukset syövät koulun toiminnan uskottavuutta ja antavat kasvatuksellisesti väärän signaalin nuorille eli, että ilkivaltaa voi tehdä joutumatta teoistaan vastuuseen. Tämän sinänsä irrallisen esimerkin valossa voidaan todeta, että nuorten rikollisen toiminnan ehkäisyssä eräs viranomaisyhteistyön edellytys on riittävien resurssien suuntaaminen oikeisiin kohteisiin.

Toisen asteen koulutuksen osalta kaivattaisiin samanlaista järjestelmällistä lähipoliisitoimintaa kuin mitä harjoitetaan perusopetuksessakin. Poliisilta toivotaan mikäli mahdollista enemmän näkyvyyttä myös lukioissa ja ammattioppilaitoksissa tapahtuvassa valistus- ja laillisuuskasvatustyössä. Toiselta asteelta puuttuu myös vakiintunut poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi viranomaisten kesken, jollaista perusopetuksessa edustaa alueelliset lastensuojeluryhmät.

Nuorten rikollisen käyttäytymisen torjunnassa tarvitaan myös lisää viranomaisyhteistyöhön liittyvää osaamista, tehokkaampia toimintatapoja ja -rakenteita, pelisääntöjä sekä ennakkoluulotonta tiedonkulun esteiden raivaamista. Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että viranomaisyhteistyö toimii parhaiten silloin, kun viranomaiset keskenään tuntevat toisensa, toistensa toimintatavat ja -valmiu-

det. Näin päästään nopeasti kiinni asioihin ja kyetään jopa ennalta ehkäisemään potentiaalit ongelmat yksilötasolla. Pelkät yhteistoimintarakenteet eivät siis riitä tavoitteiden saavuttamiseksi, vaan tarvitaan myös arkista ja konkreettista yhdessä tekemistä.

Sosiaaliasema Paussin rooli nuorisoriikollisuuden ehkäisyssä ja nuorten rikoskierteen katkaisemisessa on tärkeä. Näyttää kuitenkin siltä, että nykyiset sijaishuollon palvelut eivät useassakaan tapauksessa riitä pysäyttämään rikoskierteessä olevaa nuorta. Lisäresurssien tarve on ilmeinen. Viranomaisyhteistyö Paussin ja muiden viranomaistahojen välillä toimii mutkattomasti ja sosiaaliaseman harjoittama toiminta on muutoinkin ollut tuloksellista.

Pirkanmaan sovittelutoimistolla on keskeinen rooli viranomaisyhteistyön harjoittajana nuorisoriikollisuuden ehkäisemiseksi. Yhteistyö on toiminut hyvin Tampereen kaupungin sosiaalitoimen ja kolmannen sektorin suuntaan. Sovittelumenettelyä olisi kuitenkin mahdollisuus edelleen kehittää koulujen kanssa. Nuorten tekemien rikkomusten kuten esim. ilkvallan osalta sovittelumenettelystä (nuoren ja vahingon kärsineen välillä) tulisi muodostaa mahdollisimman mutkaton, sujuva ja vakiintunut toimintakäytäntö. Sovittelumenettelyä on tehostettava myös siten, että siitä muodostuu nuorille, jos mahdollista, vielä nykyistäkin kasvatuksellisempi tapahtuma.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009-2012

1. Rikoksen tehneiden nuorten kiinnijäämisriskin maksimointi ja siten rikosten ennaltaehkäisy tehostamalla viranomaisyhteistyötä

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Viranomaisyhteistyötä ja yhteistyöverkostoa tulisi edelleen kehittää koululaitoksen, sosiaali- ja terveystoimen, lastensuojelun sekä poliisin kesken. Em. toimijoiden välille tulisi perustaa virallinen, säännöllisesti kokoontuva yhteistyö- ja vaikutusfoorumi. Koulujen oppilashuoltoryhmien toiminnan tulisi ulottua kattamaan kaikki kouluasteet.
2. Nuoren elämän vaiheiden nivelkohtiin (päiväkoti/eri kouluasteet) liittyvien tietokatkosten eliminoiminen luomalla tietojen luovutukselle vakiintuneet pelisäännöt ja toimintaperiaatteet.
3. Eri toimijoiden rajallisten resurssien suuntaaminen mahdollisimman tehokkaasti oikeisiin kohteisiin. Tähän liittyy toisten toimintatapojen ja pelisääntöjen parempi tuntemus sekä ennakkoluuloton tiedonkulun esteiden poistaminen. Tavoitteeseen päästään koulutuksen ja 1. kohdassa mainitun yhteistyöfoorumin avulla.
4. Sovittelumenettelyn kehittäminen nykyistä kasvatuksellisemmaksi tapahtumaksi Pirkanmaan sovittelutoimiston ja mm. koulujen edustajien yhteistyönä.

7. VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN

Väkivallan määrä Suomessa on korkea verrattuna muihin läntisiin maihin. Pahoinpitelyjen määrä on lisääntynyt noin puolella viimeisen kymmenen vuoden aikana. Kasvu koskee erityisesti tavallisia ja lieviä pahoinpitelyjä, joiden ilmoittaminen poliisille on aiempaa yleisempää. Miehet joutuvat yleisimmin väkivallan kohteeksi ja he ovat myös useimmin väkivallan tekijöitä.

Alkoholi ja väkivalta liittyvät usein yhteen. Suomessa väkivallan uhri ja väkivallan tekijä ovat perinteisesti olleet tuttuja keskenään. Viime vuosina väkivallan teot, joissa uhri valitaan sattumalta, ovat hieman lisääntyneet. Yleisin henkirikos on työttömän mutta työikäisen, alkoholin ongelmakäyttäjän kovassa humalassa tekemä henkirikos. Myös henkirikosten uhrit ovat usein humalassa, miehet useammin kuin naiset.

Tahallisia henkirikoksia tehdään Suomessa vuosittain asukasta kohden noin kaksikertainen määrä Euroopan unionin jäsenmaiden keskiarvoon verrattuna. Valtaosa henkirikoksista on puolisoiden, sukulaisten ja tuttavien välisiä. Vuosittain perhe- ja läheisväkivallan uhrina kuolee Suomessa keskimäärin 20–30 naista. Naisten väkivaltakuolleisuus on Suomessa korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa muissa Länsi-Euroopan maissa. Suomalaisien yleisten uhritutkimusten sekä poliisin tietoon tulleesta parisuhdeväkivallasta 90 % kohdistuu naisiin. Myös naisten työssä kohtaama väkivalta on lisääntynyt.

Naisiin kohdistuva väkivalta on keskeinen kansalaisten turvallisuutta heikentävä ongelma ja ihmisoikeusloukkaus. Koska suuri osa naisiin kohdistuvasta väkivallasta tapahtuu kodeissa, sitä ei kuitenkaan usein mielletä yleiseksi turvallisuuskysymykseksi, eikä sen sisällyttäminen kuntien turvallisuussuunnitelmiin ole ollut kattavaa. Jatkossa turvallisuussuunnitelmiin on sisällytettävä naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimenpiteitä. Väkivallan vähentämistä koskevien kansallisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että perhe- ja läheisväkivallan uhrina kuolevien naisten määrä vähenee merkittävästi.

Perhe- ja läheisväkivalta voi kohdistua myös lapsiin, vanhuksiin ja vammaisiin. Väkivallan uhrina kuolleiden lasten määrä on lisääntynyt viimeisen kolmen vuoden aikana. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmisaattaminen edellyttää terveys-, sosiaali- ja poliisiviranomaisten välistä tiivistä yhteistyötä. Lapsiin kohdistuvan väkivallan ilmisaattaminen on tärkeää, sillä tutkimusten mukaan varhainen puuttuminen ehkäisee väkivallan toistumista.

Ikääntyvät ihmiset voivat joutua myös lastensa pahoinpitelemäksi. Ikääntyvän väestön määrän kasvaessa voi tämän väkivallan määrä lisääntyä, ellei siihen puututa viranomaisien yhteistyönä. Kuten muukin perhe- ja läheisväkivalta, on myös ikääntyviin kohdistuva väkivalta mitä suurimmassa määrin piilorikollisuutta, joka ilmi saattaminen on hankalaa siihen liittyvien häpeän ja pelon tunteiden vuoksi.

Ikääntyvät naiset joutuvat useammin kotona väkivallan kohteeksi kuin ikääntyneet miehet.

Pääministeri Matti Vanhasen I hallitus vahvisti joulukuussa 2006 valtioneuvoston periaatepäätöksen kansalliseksi väkivallan vähentämishjelmaksi, joka on voimassa vuoden 2008 loppuun. Periaatepäätöksen toimeenpano tukee sisäisen turvallisuuden ohjelmassa asetettuja tavoitteita väkivallan vähentämiseksi. Ohjelman toteutusta koordinoi oikeusministeriön yhteydessä toimiva Rikoksentorjuntaneuvosto, joka laatii ohjelman toimeenpanon päätyttyä raportin sen toimeenpanosta.

Väkivallan vähentämistyötä on vaikeuttanut erityisesti väkivallan ilmenemisen monimuotoisuus ja väkivallan henkilökohtaisuus. Väkivalttaan puuttumisen toimintatavat tulisi liittää viranomaisten jokapäiväiseen toimintaan ja työtapoihin. Turvallisuusyhteistyöhön osallistuvien toimintatapoja tulisi suunnitella yhdessä siten, että eri tahojen tarpeet muun muassa tiedonhankinnassa ja väkivalttaan puuttumisessa tulevat huomioon otetuiksi. Näin syntyy kattavampi käsitys väkivaltaongelman sisällöstä paikkakunnalla ja samalla syntyy mahdollisuus havaita yhteistyön tuloksia.

Paikallistasolla perhe- ja läheisväkivaltaan liittyvät ongelmat tulee kartoittaa ja laatia lista ehkäisyä koskevista asioista, joihin puututaan osana turvallisuus suunnittelua. Toimenpiteiden tulee olla konkreettisia. Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä hanke perhe- ja läheisväkivallan vähentämiseksi. Osana hanketta jokaiseen kuntaan nimetään yhteyshenkilö.

7.1. Läheisväkivaltaan puuttuminen

TURVALLISUUSTEEMAN VASTUULLISET TOIMIELI-MET	<i>Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta</i>
KESKEISET ULKOISET YH-TEISTYÖTAHOT	<i>Poliisi Pirkanmaan sairaanhoitopiiri Ensi- ja turvakotien liitto Naisten suojakoti Setlementti Naapuri Osviitta</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne

Länsi-Suomen lääninhallitus on asettanut valtakunnalliselle lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn toimintaohjelman yhdeksi tavoitteeksi, että läänin kunnissa on vuonna 2007 käytössä toimintamalli tai asetettu toimintamallia valmisteleva työryhmä. Tampereella on jo vuonna 2005 laadittu lapsia ja lapsiperheitä koskeva toimintamalli sekä laadittu sitä koskeva ohjeisto eri toimijoiden yhteistyönä. Pormestari on myös 26.10. 2007, 358 § asettanut pysyvän työryhmän, jonka tehtävänä on ”asiantuntijaryhmänä seurata ja edistää lasten ja nuorten kaltoin kohteluun puuttumisen moniammatillista yhteistyötä Tampereella, tuoda esille kehittämis- ja koulutustarpeita ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia teemaan liittyvien erillishankkeiden käynnistämisestä ja rahoittamisesta. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyä varten on tarpeen laatia kaikkia väestöryhmiä koskeva toimintamalli ja sen laatimista varten tarvitaan laajapohjainen työryhmä.

Pormestari asetti työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyohjelma vuoden 2008 loppuun mennessä, ottaen huomioon lasten ja lapsiperheiden osalta laadittu toimintamalli ja sen laatimisen yhteydessä kehitetty eri tahojen yhteistyö väkivaltilanteiden ehkäisyssä ja hoitamisessa.

Väkivallan ongelmaa on haluttu tuoda yleiseen tietoisuuteen ja keskusteluun, jotta siihen rohjettaisiin entistä varhemmin puuttua tai hakea apua ja jotta se voidaan ajoissa ehkäistä.

Tampereella kaupunginvaltuusto kiinnitti asiaan erityistä huomiota ja toivoi toimintaohjelmaa. Lasten kaltoinkohtelusta (väkivalta, hyväksikäyttö tai laiminlyönti) on valmistunut toimintaohjelma ja käsikirja, jossa vanhempien osalta sivutaan myös aikuisten keskinäistä väkivaltaa (Kädestä pitäen –hanke).

Kädestä pitäen hankkeessa on keskitytty lasten kaltoinkohtelun havaitsemiseen, varhaiseen puuttumiseen ja hoitoon ohjaukseen. Hanke käynnistyi sen jälkeen, kun Stakes julkaisi vuonna 2003 ohjekirjan lasten kaltoinkohteluun puuttumiseksi. Käsikirja valmistui 2006 ja sitä päivitetään nyt toista kertaa lähinnä uuden lastensuojelulain hengen ja kirjaimen mukaiseksi.

Hankkeen puitteissa on mm. järjestetty alueellisia tiedotustilaisuuksia, koulutuksia lasten kaltoinkohtelusta, sen havaitsemisesta ja siihen puuttumisesta, laajaa päivähoiton koulutusta puheeksi ottamisesta.

Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy toimii myös lasten kaltoinkohtelun ehkäisynä, jos asioihin voidaan vaikuttaa ajoissa, kuten perheen perustamisvaiheessa. Kokemuksen mukaan miehet ovat useammin tekijöinä. Väkivaltatilannetta Suomessa ja Tampereella olisi kartoitettava. Ilmiö on salattu ja sitä on vaikea nostaa puheeksi. Peruskoulun yläluokilla olisi opetettava elämäntaitoa, ihmisarvoista kohtelua, toisen ihmisen kanssa olemisen ja toisen huomioimisen taitoa.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009-2012

1. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyohjelma valmistuu ja se hyväksytään

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Hyväksytyn suunnitelman edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan ja seurataan.

7.2. Nuorisoväkivallan ehkäisy

TURVALLISUUSTEEMAN VAS-TUULLISET TOIMIELIMET	Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Osaamis- ja elinkeinolautakunta
KESKEISET ULKOISET YHTEIS-TYÖTAHOT	Poliisi Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä järjestöt (Mannerheimin lastensuojeluliitto, YAD)

Tampereen kaupungin valtuusto hyväksyi Lapsi- ja nuorisopoliittinen ohjelman 23.5.2007, joka sisältää runsaasti lasten ja nuorten hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita ja tilastoja. Parasta nuorisoväkivallan ja nuorten pahoinvoinnin ennaltaehkäisyä on huomion kiinnittäminen pienten lasten elinolosuhteiden turvallisuuteen ja ongelmiin puuttumiseen jo varhaisessa vaiheessa.

Turvallisuusteeman nykytilanne

Vuonna 2007 fyysisen uhkailun kohteeksi vuoden aikana oli joutunut Stakesin kouluterveyskyselyn mukaan 19 % tamperelaisista 8. ja 9. luokkien oppilaista. Yläasteelaiset olivat kokeneet fyysistä uhkaa enemmän kuin lukiolaiset jokaisena kyselyn toteutettuna vuonna. Myös koulukiusaamista yläasteelaiset olivat kokeneet enemmän kuin lukiolaiset.

Tampereen kihlakunnan poliisilaitokselle tietoon tulleita alle 15-vuotiaiden tekemiä omaisuusrikoksia vuonna 2007 oli 334. Vastaava määrä 15–17-vuotiaiden osalta oli 559 omaisuusrikosta ja 18–20-vuotiaiden osalta 1012 omaisuusrikosta. Vuonna 2005 poliisin tietoon tulleita alle 15-vuotiaiden tekemiä omaisuusrikoksia oli 242, 15–17-vuotiaiden osalta 619 ja 18–20-vuotiaiden osalta 694. Poliisin tietoon tulleita nuorten tekemiä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia vuonna 2007 oli alle 15-vuotiailla 22, 15–17-vuotiailla 95 ja 18–20-vuotiailla 210. Vuonna 2005 vastaava luku alle 15-vuotiailla oli 16, 15–17-vuotiailla 89 ja 18–20-vuotiailla 118.

Tampereen kihlakunnan poliisilaitokselle tietoon tulleita nuorten tekemiä huumausainerikoksia vuonna 2007 oli 15–17-vuotiaiden osalta 4 ja 18–20-vuotiaiden osalta 21. Alle 15-vuotiaiden tekemiä huumausainerikoksia ei ollut poliisin tietoon tullut yhtään. Vuonna 2005 huumausainerikoksiin oli syyllistynyt 15–17-vuotiaista 2 ja 18–20-vuotiaista 33. Myöskään vuonna 2005 poliisilaitokselle tietoon tulleita alle 15-vuotiaiden tekemiä huumausainerikoksia ei ollut tullut yhtään.

Viime vuosina on huomioitu, että nuorten taparikollisuus on lisääntynyt eli rikosten määrä on kasvanut, mutta tekijöiden määrä on vähentynyt.

Tampereella ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus on ollut laskusuuntaista jo usean vuoden ajan. Vanhemmuuden puutetta kokeneiden nuorten osuus on vähentynyt hieman.

Nuorisotyöttömyys on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2007 Tampereella oli 1 242 alle 25-vuotiaista työtöntä työnhakijaa. Määrä on 9,2 % 15–24-vuotiaista työvoimasta. Myös koulutuksen osalta on havaittavissa positiivisia muutoksia. Perusopetuksen jälkeen tutkintoja suorittaneiden määrä on Tampereella viime vuosina kasvanut. Peruskoulun suorittaneille tarjotaan paikka toisen asteen koulutuksessa tai lisäopetuksessa.

Nuorten arviot omasta terveydentilastaan ovat parantuneet ja liikunnan harrastaminen on yleistynyt nuorten keskuudessa. Nuorten tupakoinnissa ja huumausaineiden kokeilussa on ollut havaittavissa myös positiivisia muutoksia, joskin lukioikäisten alkoholinkäyttö on lisääntynyt. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa tutkimuksiin ja hoitoon pääsy ovat vähän helpottuneet. Huolestuttavaa on se, että nuorten masentuneisuus on edelleen hyvin yleistä sekä se, että moni koululainen kokee, ettei hänellä ole yhtään ystävää.

Toimeentulotukea saaneiden lapsiperheiden osuus on pysynyt korkealla tasolla, vaikka viime vuosina on ollut havaittavissa pientä laskua. Tampereella toimeentulotukea saavien lapsiperheiden osuus on suurempi kuin koko maan vastaava luku. Vuonna 2006 koko maassa toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä kaikista lapsiperheistä oli 8,5 %, Tampereella 12,2%. Lapsiperheiden alhaisempi tulotaso ja työttömyys voivat olla yhtenä selittävinä tekijöinä. Yksinhuoltajaperheet joutuvat turvautumaan yleisemmin toimeentulotukeen

kuin kahden huoltajan perheet. Myös elatustukea saaneiden lasten määrä on pysynyt korkeana.

Lasten ja nuorten pitkäaikaissairastavuus on lisääntynyt ja erityiskorvattavien lääkkeiden kulutus on edelleen korkea, vaikka viimeisimpien vuosien aikana määrässä on ollut pientä laskua.

Kiireellisten huostaanottojen voimakas kasvu on ollut näkyvässä Tampereella vuodesta 1999 eteenpäin. Myös kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten määrä on Tampereella suuri verrattuna muihin suuriin kaupunkeihin. Kaupunkien välisiä eroja voivat kuitenkin selittää myös erot toimintakulttuureissa, palvelujärjestelmissä, yhteisöissä ja palvelujärjestelmien toimivuudessa.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Nuorisoväkivallan ehkäiseminen puuttumalla ongelmiin jo varhaisessa vaiheessa ja viranomaistyötä kehittämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman tavoitteiden edistäminen
2. Kouluterveyskyselyn toteuttaminen Tampereella vuosina 2009 ja 2011
3. Viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen

8. RIKOKSEN UHRIN ASEMAN PARANTAMINEN

Rikoksen uhrin asema Suomessa on kansainvälisesti vertaillen hyvä. Suomen lainsäädäntö mahdollistaa uhrin oikeuksien toteutumisen jopa paremmin kuin monissa muissa Euroopan maissa. Tätä ilmentää mm. se, että syyttäjä hoitaa uhrin vahingonkorvausasian rikosprosessissa.

Uhrin oikeudet eivät käytännössä kuitenkaan välttämättä toteudu toivotulla tavalla. Mahdollisia syitä ovat todistajien välinpitämättömyys tai pelkääminen sekä uhrin tietämättömyys oikeuksistaan. Kansalliseksi tavoitteeksi on asetettu, että rikoksen uhriksi joutunut saa riittävät ja kattavat tukipalvelut asuinpaikasta ja vastuuviranomaisesta riippumatta. Viranomaisten tukea ohjata uhri tukipalveluun.

Uhrien tukipalveluissa muilla kuin viranomaistoimijoilla on merkittävä tehtävä. Keskeisiä uhrien tukipalveluja ovat esimerkiksi Rikosuhripäivystys ja Raiskauskriisikeskus Tukinainen. Perheväkivallan uhrien turvakoteja on perustettu 1970-luvun lopulta lähtien.

Turvakotien asiakkaista 97 prosenttia on naisia. Maahanmuuttajanaisten osuus on kasvanut. Tällä hetkellä suurissa kaupungeissa noin joka kolmas tai neljäs turvakodin asiakas on ulkomaalainen.

8.1. Rikoksen uhrin tukeminen

TURVALLISUUSTEEMAN VASTUULLISET TOIMIELI-MET	<i>Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta Lasten ja nuorten palvelujen lautakunta Ikäihmisten palvelujen lautakunta</i>
KESKEISET ULKOISET YH-TEISTYÖTAHOT	<i>Rikosuhripäivystys Tukinainen Settlementti Uhrin Osviitta Tampereen ev.lut. seurakuntayhtymä Suomen Punainen Risti</i>

Turvallisuusteeman nykytilanne

Rikosuhripäivystys tarjoaa henkistä tukea ja käytännön neuvoja rikoksen kohteeksi joutuneille, heidän läheisilleen ja uhrin asiassa todistaville. Toimintamuotoja ovat tukihenkilötoiminta, valtakunnallinen auttava puhelin, juristin puhelinneuvonta, todistajan tuki ja [rikunet-palvelu verkossa](#). Näissä rikoksen uhria auttavat tehtävänsä koulutetut, ammatillisesti ohjatut vapaaehtoistyöntekijät.

Raiskauskriisikeskus Tukinainen tarjoaa maksuttomia terapeuttisia ja juridisia palveluita asiakkailleen. Tampereella toimiva **Musta Ruusu**-ryhmä auttaa sekä inestien että raiskauksen uhreja. Naisten Linja on valtakunnallinen, maksuton puhelinlinja joka antaa neuvontaa, ohjausta ja tukea tytöille ja naisille, jotka kokevat väkivaltaa, uhkaa tai pelkoa. Osviitaan voi tulla kuka tahansa erilaisiin elämänvaikeuksiin joutunut, joka kokee ettei selviä ongelmistaan yksin omin voimin.

Setlementti Naapurin perheväkivaltayksikön palvelu on asiakkaille maksutonta ja koostuu seuraavista työmuodoista:

- [Perheväkivaltaklinikka](#) antaa apua *miehille* ja *naisille*, jotka ovat perheessä tapahtuvan väkivallan tekijänä ja/tai kohteena.
- [Myrskylyhty](#) on ohjattu vertaisryhmä perheväkivaltaa kokeneille.
- [Seksuaalista väkivaltaa kokeneille](#) traumahoidollinen kuntoutusryhmä.

Tampereen Tyttöjen Talo tavoitteena on kehittää Suomalaista Tyttöjen Talon mallia yhdessä Helsingin Tyttöjen Talon kanssa. Tampereen Tyttöjen Talon tavoitteena on täydentää ja kehittää palvelujärjestelmää ja lisätä sukupuolisensitiivisen työtavan asiantuntemusta. Työ perustuu luottamuksellisuuteen ja voimaannuttavien vuorovaikutussuhteiden kehittämiseen. Menetelminä korostetaan asiakaslähtöisyyttä, dialogisuutta, sosiaalisia suhteita ja kuntoutusta. Tampereen Tyttöjen Talon toiminta tukee asiakasta löytämään säännöllistä toimintaa ja tätä kautta jäsentämään ajankäyttöään ja elämäänsä tarkemmin.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Rikoksen uhri saa riittävät tukipalvelut.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Yhteistyön edistäminen eri tahojen kesken
2. Panostukset ennaltaehkäisevään toimintaan

9. YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS

Turvallisuuskysymyksillä on tärkeä asema suomalaisen elinkeinoelämän ja sitä kautta yhteiskunnan kilpailukyvyn kannalta. Tähän näkökulmaan on kiinnitetty huomiota elinkeinoelämän ja viranomaisten yritysturvallisuusstrategiassa (2006) ja sisäisen turvallisuuden II ohjelman hankkeissa. Voimakkaasti kansainvälistyvässä taloudessa yhteiskunnan hyvä kilpailukyky on edellytys yritysten kasvuille. Se vaikuttaa yritysten sijoittumispäätöksiin ja luo perustan kansakunnan hyvinvoinnille. Suomessa on ymmärretty kilpailukyvyn merkitys taloudellisen kasvun ja työllisyyden edellytyksenä. Turvallisuus on merkittävä osa yksittäisen kunnan, alueen, maan ja maaryhmän kilpailukykyä.

Suomessa ei ole tähän mennessä painotettu turvallisuutta kilpailukykytekijänä yhtä voimakkaasti kuin esimerkiksi talouspolitiikkaa, verotusta tai osaamista. Turvallisuus on kunnalle ja yrityksille merkittävä kilpailukykytekijä. Suomen alueiden kilpailukykyä selvittäneissä yrityskyselyissä yritykset pitivät turvallista toimintaympäristöä tärkeänä sijoittumiseen vaikuttavana tekijänä alueen vetovoimaisuuden, työvoiman saatavuuden, markkinoiden läheisyyden ja hyvien liikenneyhteyksien ohella. Yritysjohdajat arvioivat, että erityisesti asuinympäristön turvallisuuteen ja viihtyvyyteen panostaminen houkuttelee työntekijöitä alueelle.

Yritystoiminnan turvallisuus on Suomen tärkeä kansallinen kilpailuetu, joka voi olla peruste yrityksille sijoittua Suomeen. Se on myös alueellinen kilpailuetu, sillä se lisää investointeja ja on matkailuelinkeinon kehittymisen kannalta tärkeää. Rikollisuudella ja turvattomuudella on kielteinen vaikutus yritysten toimintailmaperiiniin. Tämä voi heijastua edelleen kielteisesti yritysten liikevaihtoon, aiheuttaa lisäkustannuksia toiminnalle ja ongelmia henkilöstön rekrytoinnille. Turvallinen toimintaympäristö tarkoittaa myös yritystoiminnan häiriöttömyyden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamista kaikissa olosuhteissa. Se vähentää kustannuksia ja lisää yrityksen henkilöstön viihtyvyyttä ja hyvinvointia.

Viimeaikaiset Yritysten rikosturvallisuus-selvitykset osoittavat, että tietoturvallisuus on yrityksille edelleen haastavin ja ongelmallisin yritysturvallisuuden osa-alue. Tietoturvallisuusriskit ja -tilanne tunnetaan yrityksissä kuitenkin huonosti. Tietoturvallisuustietoisuuteen ei ole kiinnitetty riittävää huomiota eikä tietoturvallisuusosaamista ole turvattu kaikissa yrityksissä. Tietojärjestelmä- ja –turvallisuuspalveluja ulkoistettaessa ei osata asettaa palveluntuottajalle riittävän yksilöityjä laatu-, taso- ja osaamisvaatimuksia. Katsotaan, että tietotekniikan ylläpito riittää takaamaan yrityksen tietoturvallisuuden. Tietoturvallisuutta vaarantava rikollisuus uhkaa yritysten tietopääomaa, tehokkuutta ja kilpailukykyä merkittävästi. Yleistyviä tietoturvallisuusongelmia aiheuttaa tällä hetkellä erityisesti toimisto-ohjelmien haavoittuvuuksien hyväksikäyttäminen yritysvakoilun toteuttamiseksi.

Henkilöturvallisuus on yritysturvallisuuden keskeinen osa. Yritysten työntekijöihin kohdistuva väkivalta on Suomessa verraten harvinaista, mutta asiakaspalvelutilanteisiin liittyvät uhkatilanteet ovat yleisiä erityisesti kaupan ja palvelualan yrityksissä. Massairtisanomiset ja johdon näkyvä asema julkisuudessa ovat todennäköisesti aiheuttaneet sen, että myös yritysten avaintehtävissä työskentelevien henkilöiden uhkailu on lisääntynyt suurissa yrityksissä 13 prosentista 24 prosenttiin vuosien 2005 ja 2008 yrityskyselyissä (Yritysten rikosturvallisuus – Riskit ja niiden hallinta). Myös työntekijöiden ja yhteistyökumppanien tekemien rikosten ehkäiseminen on olennainen osa henkilöturvallisuutta. Kansainvälinen suuntaus on, että henkilöstön tekemät tai henkilöstön myötävaikutuksella toteutetut rikokset yleistyvät. Henkilöturvallisuuden merkitys korostuu entisestään jo lähitulevaisuudessa,

jolloin kilpailu työvoimasta selkeästi lisääntyy ihmisten ikääntymisen ja sen aiheuttaman työvoimapulan myötä.

Osa yrityksiin kohdistuvista rikoksista on järjestäytyneiden rikollisryhmien tekemiä. Erityisesti logistiikkatoiminnot ovat alttiita kansainväliselle järjestäytyneelle rikollisuudelle. Myös lähialueilta, erityisesti Virosta ja Liettuasta, johdettu varkaus-, murto- ja ryöstörikollisuus on lisääntynyt viime vuosien aikana.

Vakavia haasteita yritystoiminnalle aiheuttaa pimeän työvoiman käyttö, jota pidetään yhtenä yritysten keskinäiselle kilpailulle haitallisimmista rikollisuusilmiöistä. Pimeää työvoimaa tulee Suomeen aiempaa enemmän myös Euroopan unionin ulkopuolisista maista. Pimeän työvoiman käytön ja tarjonnan takana on usein järjestäytyneitä rikollisryhmiä, joiden jäsenten liiketoiminnassa laittomat ja lailliset toimintatavat yhdistyvät muuta liike-elämää vahingoittavalla tavalla. Järjestäytyneet rikollisryhmät uhkaavat erityisesti rakennus-, telakka-, siivous- ja ravintola-aloilla toimivia yrityksiä.

Yritysten riski joutua rikoksen kohteeksi on lisääntynyt huumausaine-, väkivalta-, talous ja tietorikollisuuden kasvun, rikollisuuden kansainvälistymisen sekä ammattimaistumisen seurauksena. Poliisin tilastojen mukaan myymälävarkauksien ja näpistysilmoitusten määrä on kasvanut Suomessa 10 000:lla vuosina 1997–2007 (35 000–45 000). Vähittäiskauppaan kohdistuvien turvallisuusriskeihin pitäisi puuttua eri toimijoiden yhteistyöllä (ks. kansallisen yritysturvallisuutta edistävän yhteistyöryhmän toimenpideohjelma myymälävarkauksien ja näpistysten vähentämiseksi).

Yrityksen on tunnettava toimintaansa ja toimintaympäristöönsä liittyvät riskit, sillä yrityksen oman toiminnan merkitys on suuri epätoivottujen turvallisuusriskien torjunnassa. Suomalaisen yritysten riskitietoisuus on vielä joitain osin varsin vaatimattomalla tasolla ja eikä riskejä oteta riittävästi huomioon turvallisuustoiminnassa. Varsinkin pienemmissä yrityksissä riskienhallinta ei ole jatkuvaa toimintaa, vaan usein projektinomaista, vain vakuutusasioiden yhteydessä esille tuleva asia. Jos yritys ei tunne omasta toiminnasta tai ulkopuolelta siihen kohdistuvia uhkia ja riskejä, se ei voi niitä myöskään hallita.

Ongelmana on, että erityisesti pienet yritykset eivät saa riittävästi tietoa viranomaisilta rikosilmiöistä. Kolme neljästä henkilömäärältään pienestä yrityksestä ei saa tietoa viranomaisilta turvallisuusriskeistä (Yritysten rikosturvallisuus 2008-riskit ja niiden hallinta selvitys). Myöskään viranomaiset eivät saa tarpeeksi tietoa yrityksiin kohdistuvasta rikollisuudesta. Tiedon puutteiden vuoksi viranomaisten kokoama tieto ja tilastointi ovat hajanaisia. Tilastoinnin puutteet johtuvat osittain siitä, että yritykset eivät halua ilmoittaa esimerkiksi mainetekijöiden vuoksi kaikkia rikos- tai väärinkäytösepäilyjä poliisille. Viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyön parantamiseksi ja yritystoiminnan turvallisuuden lisäämiseksi laadittiin vuonna 2006 elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi. Samana vuonna asetettiin kansallinen yhteistyöryhmä telinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyöelimeksi valtakunnallisella tasolla.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä yhteistyötä on kehitettävä, jotta yritysten edellytykset toimia muuttuneessa turvallisuusympäristössä paranevat. Yhteistyö tukee viranomaisten rikostorjuntatyötä erityisesti yrityksiin kohdistuvien rikosten torjumiseksi sekä rikostorjuntatyötä kokonaisuudessaan. Yhteistyöllä lisätään myös yritysten omia mahdollisuuksia ennalta estää ja torjua rikoksia ja väärinkäytöksiä.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhdessä hyväksymät tavoitteet ja toimenpiteet yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi on vahvistettu sisäasiainministeriön johdolla laaditussa yhteisessä strategiassa. Strategia kattaa vuodet 2006–2010.

Elinkeinoelämän ja viranomaisten välinen yhteistyö tulisi liittää osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua täydentäen jo käynnissä olevaa työtä. Turvallisuussuunnittelun rinnalla voi olla kuitenkin tarpeen toteuttaa myös toimialakohtaisia hankkeita.

Paikallisella tasolla viranomaisten tulee olla aktiivisia yhteistyön aikaansaamisessa kutsuamalla mukaan turvallisuussuunnitteluun elinkeinoelämän järjestöjen ja yritysten edustajia. Paikallisessa turvallisuussuunnittelussa käytetään useissa kunnissa apuna ns. ARTU - tietopankkia/työkalua, joka soveltuu erityisesti toimintaympäristön analysointiin, riskien arviointiin ja tiedonvaihtoon vastuuviranomaisten välillä. Elinkeinoelämälle pitäisi antaa mahdollisuus osallistua tähän työhön, vaikka varsinaisia käyttöoikeuksia tietopankkiin ei annettaisikaan. Yhteistyön edistämiseksi turvallisuussuunnittelussa tulee löytää ja ottaa huomioon sekä eri osapuolien työstä saavuttama hyöty että kaikkien osapuolien saama yhteinen hyöty.

Pelastustoiminta on yrityksen turvallisuuden kannalta keskeinen alue. Tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ennalta ehkäisy tulee olla kunnossa. Onnettomuuksiin liittyviä riskiä tulee hallita ennakoimalla. Myös henkilöstön yleisten kansalaistaitojen hallinta, kuten ensiapukoulutuksen ja alkusammutustaitojen, parantaa turvallisuutta. Pelastuslainsäädännön edellyttämää omatoimista varautumista pitäisi laajentaa myös valikoiduilla rikostorjuntatoimenpiteillä. Kun yritys liittää rikosten torjuntaan liittyvät näkökohdat osaksi jokapäiväistä turvallisuustoimintaa, se toteuttaa kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteistyönä on valmistunut rikosten torjunnan toimintamalli, jota on jo Suomessa kokeiltu paikallisessa turvallisuusyhteistyössä (ks. www.poliisi.fi/krp).

Keskeiset kansalliset kehittämiskohteet

- Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa, sisäisen turvallisuuden ohjelmassa ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiassa päätettyjen, yritysten turvallisuustoimintaan vaikuttavien esitysten ja suositusten tunnetuksi tekeminen ja toimeenpano
- Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen erityisesti paikallisella tasolla yhteistyön pysyvyyden ja jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Yritysten riskitietoisuuden lisääminen ja riskienhallinnan työvälineiden laajempi käyttöön otto yrityksissä sekä eurooppalaisten hyvien käytäntöjen käyttöönoton edistäminen.
- Yritysten toimintavalmiuksien parantaminen normaaliolojen häiriötilanteissa ja kriiseissä sen varmistamiseksi, että ne selviävät näissä tilanteista siltä osin, kuin ne itse pystyvät vaikuttamaan tilanteiden hallintaan.
- Erityistilanteiden valmiuksien luominen ja ylläpito sekä tähän liittyvän tietojen vaihdon järjestäminen.
- Yhteisten turvallisuuskriteeristöjen luominen tietoturvallisuuden, toiminnan turvallisuuden, henkilöstö- sekä toimitilaturvallisuuden osa-alueille sen varmistamiseksi, että pysytään mukana kansallisen

ja kansainvälisen (tieto)turvallisuusmenettelyjen kehittämisessä näillä alueilla.

Yritystoiminnan turvallisuuden ja kansallisen kilpailukyvyn parantamista ohjaavat seuraavat poikkihallinnolliset strategiset linjaukset:

- Yhteiskunnan roolia yritysten turvallisuuden edistämiseksi vahvistetaan, sillä yksittäinen yritys ei omin toimenpitein kykene varautumaan uusiin turvallisuusuhkiin tai vastaamaan niiden torjunnasta.
- Tuetaan elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittymistä rikostorjunnassa edistämällä toimintakulttuurin muutosta julkisella ja yksityisellä sektorilla.

9.1. Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen strategisen yhteistyön liittäminen osaksi paikallista turvallisuus suunnittelua

PÄÄVASTUULLINEN KOORDINAATTORI	Tampereen kauppakamari
KAUPUNGIN YHTEISTYÖORGANISAATIOT	Osaamis- ja elinkeinolautakunta elinkeinoyksikkö / Elinkeinokeskus
MUUT KESKEISET YHTEISTYÖTAHOT	Poliisi, pelastusviranomaiset, elinkeinoelämän edustajat ja kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä

Turvallisuusteeman nykytilanne

Tilastokeskuksen toimipaikkarekisterin mukaan Tampereella on kaikkiaan 13 200 toimipaikkaa. Kun kokonaismäärästä poistetaan asunto-osakeyhtiöt, julkiset liikelaitokset ja viranomaiset, aatteelliset yhdistykset sekä luonnolliset henkilöt, toimipaikkojen määrä on 7 641 kpl. Näistä 6 256 työllistää alle 10 henkilöä. Yli 250 työllistäviä toimipaikkoja löytyy 30 kpl. Toimialoittain tarkasteltuna eniten toimipaikkoja, 2 371 kpl, on kiinteistö-, vuokraus- ja tutkimuspalveluissa sekä liike-elämän palveluissa. Tukku- ja vähittäiskaupan toimipaikkoja on 1 960 kpl, teollisuuden 867 ja rakentamisen 726. Muilla toimialoilla määrät ovat pienempiä.

Nykyisin Tampereella perustetaan vuosittain noin 1 100 uutta yritystä. Toimintansa lopettavia yrityksiä on viime vuosina ollut runsaasti, joten muihin Suomen suuriin kaupunkeihin verrattuna tamperelaisen yrityskannan nettokasvu on ollut pieniä. Kaikkiaan Tampereen yrityskehitystä leimaa korkea osaaminen. Tampereella toimiikin useita yrityksiä, jotka ovat maailmanmarkkinajohtajia omilla aloillaan.

Yritystoimintaan kohdistuu nykypäivänä entistä enemmän uhkia. Yritykset erikoistuvat yhä enemmän ja kuuluvat niiden omaa toimintaa tukeviin verkostoihin. Toimitusketjut saattavat olla hyvinkin pitkiä ja toisistaan riippuvaisia. Aineettomien hyödykkeiden merkitys kasvaa jatkuvasti ja talouden toiminnot ovat hyvin riippuvaisia maailmanlaajuisesta tietoverkosta. Yritysten tietojärjestelmiin kohdistuvat uhat vaihtelevat roskapostista ja viruksista kohdenettuihin hyökkäyksiin, joiden vaikutukset saattavat olla hyvinkin kriittisiä. Muita yhä enemmän esillä olevia uhkia ovat muun muassa harmaa talous ja siihen liittyvä rikollisuus, henkilöstöön kohdistuva uhkailu ja väkivalta sekä ympäristörikokset.

Yritysturvallisuus on osa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitoa ja varautumista poikkeusoloihin. Se on myös valmiuksien luomista ja ylläpitoa yhä tärkeämmäksi muodostuvien normaaliolojen vakavien häiriötilanteiden varalta. On todennäköistä, että yritystoiminnan häiriöttömyyden ja jatkuvuuden varmistamisen haasteet konkretisoituvat juuri vakavissa häiriötilanteissa pikemmin kuin poikkeusoloissa. Tämän vuoksi yritysten kriisivalmiuksien kehittäminen on tärkeää. Heinäkuun alusta 2008 voimaan tulleella lain muutoksella muokattiin huoltovarmuudesta vastaava organisaatio uudelleen. Aiemmin oli operatiivisia tehtäviä hoitanut Huoltovarmuuskeskus ja varautumisen suunnittelua ja toimipaikka-kohtaista varautumista koordinoanut puolustustaloudellinen suunnittelukunta. Uudessa organisaatiomallissa nämä toiminnot on yhdistetty.

Huoltovarmuuskeskuksen toimintaa johtaa hallitus, jossa on vahva elinkeinoelämän edustus. Hallitus huolehtii huoltovarmuuskeskuksen varoista sekä johtaa huoltovarmuussektoreita ja pooleja. Viime mainitut ovat viranomaisten ja elinkeinoelämän yhteistyötä varten perustettuja pysyvän komitean tapaan toimivia toimielimiä.

Huoltovarmuuskeskusta johtaa toimitusjohtaja hallituksen antamien suuntaviivojen mukaan.

Huoltovarmuuskeskuksen yhteydessä toimii huoltovarmuusneuvosto, joka tarkastelee maan huoltovarmuuden tilaa yleisesti ja tekee aloitteita huoltovarmuutta koskeissa asioissa.

Voimassa oleva lainsäädäntö suojaa yritystoimintaa monesta näkökulmasta. Yrityksillä ei kuitenkaan ole velvollisuutta ilmoittaa niihin kohdistuvia rikoksia viranomaisille. Poliisin mahdollisuudet käynnistää esitutkinta riippuu siitä onko kyseessä virallisen syytteen alainen vai asianomistajarikos. Myöskään poliisi ei erikseen tilastoi yrityksiin kohdistuvia rikoksia.

Turvallisuusteeman tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

- 1 Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen strategisen yhteistyön liittäminen osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Yrityksiin kohdistuvista rikoksista (määrä ja laatu) ei ole kattavaa kokonaiskuvaa.
à (Huom, tilastoimatta jää osa uhkatilanteista (esim asianomistajarikokset), yrityksen tietoon kohdistuvat rikokset (esim. mainetekijöiden vuoksi) ja omaisuusrikoksista esim. pienemmät näpistykset). Viranomaisten tilastoja täydentävät kuitenkin yrityskyselyt. Esimerkiksi Sisäisen turvallisuuden II ohjelman yritysturvallisuutta koskevan osion seurannassa käytetään Yritysten rikosturvallisuus-riskit ja niiden hallinta –selvityksiä (Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari), johon vastasi vuonna 2005 lähes 500 suomalaista yritystä ja vuonna 2008 lähes 1300 suomalaista yritystä. Tulokset ovat saatavissa koko Suomesta yrityskokoluokittain, toimialoittain sekä lääneittäin. à Kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä julkaisee myös kaksi kertaa vuodessa yrityksiin

kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa, jota voi hyödyntää paikallisessa turvallisuustyössä.

2. Yritysturvallisuuden kehittäminen edellyttää elinkeinoelämän ja viranomaisten välistä, asiaa koskevaa vuoropuhelua ja kumppanuutta erityisesti onnettomuuksien ja rikosten torjunnassa sekä siihen liittyvässä yhteistyössä..
3. ”Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi” (valmistelu ja seuranta kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä, www.intermin.fi) toimii hyvänä pohjana alueellisessa työssä.
4. Sisäisen turvallisuuden II ohjelma, kilpailukyvyn lisääminen yritysturvallisuutta parantamalla (valmistelu ja seuranta kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä www.intermin.fi)
5. Elinkeinoelämän ja viranomaisten paikallisessa yhteistyössä olisi hyvä hyödyntää turvallisuussuunnitteluun kehitettyjä työvälineitä (esim ARTU ja rikosten torjunnan toimintamalli www.poliisi.fi/krp).
6. Yritysten tiedonsaantia voitaisiin parantaa esimerkiksi paikallisten turvallisuustoimijoiden (ml. elinkeinoelämä) yhteisillä seminaareilla

10. YHTEENVETO TURVALLISUUSTEEMAKOHTAISISTA TAVOITTEISTA JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSISTA

1. SYRJÄYTYMISEN EHKÄISY

1.1. MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTTAMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Maahanmuuttajien kotouttamisohjelmaa toteutetaan

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Kotouttamisen ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelmaa tarkistetaan vuosittain
2. Erityisesti nuorten kotoutuminen ja vapaa-ajan harrastusten kehittäminen ovat toiminnan painopisteinä
3. Kantaväestön ja maahanmuuttajien välisiä yhteistyömuotoja tulee kehittää tamperelaisen yhteisöllisyyden tukemiseksi
4. Rasistisiin ilmiöihin ja liikkeisiin otetaan nollatoleranssi yhteistyössä alueen muiden kuntien kanssa
5. Kaupungin oman harjoitteluvälityksen ja työllistämisen tulee tehostaa maahanmuuttajaväestön työnsaantia kaupunkiorganisaatiosta.

1.2. OPPILASHUOLLON JA OPINTO-OHJAUKSEN KEHITTÄMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Panostetaan nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön kaikilla koulutusasteilla.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

Oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämiseksi Tampere on mukana useissa valtakunnallisissa kehittämishankkeissa. Opetushallituksen hallinnoimassa tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevan oppilaan opetuksen kehittämishankkeessa tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa tehostetun tuen alueellinen malli, joka tukee oppilaan koulunkäyntiä omassa lähikoulussa. Oppilaan ohjauksen kehittämishankkeessa kehitetään vuosiluokkien 6–9 oppilaanohjausta. Joustavien opetusjärjestelyjen kehittämiseksi peruskoulujen suorittamisessa 8–9 luokilla toimii Joustava perusopetus hanke (JOPO) Tesoman ja Hatanpään kouluissa. Moniammatillisten yhteistyörakenteiden ja toimintamallien luomiseksi oppilashuollossa toimii Oppilashuollon palvelurakenteen kehittämishanke. Lisäksi sen tavoitteena on oppilashuoltopalvelujen laadun ja saatavuuden parantaminen.

Yleisesti voidaan nostaa oppilashuollon ja opinto-ohjauksen kehittämisen tavoitteiksi seuraava

1. Täytetään valtakunnalliset suositukset oppilas- ja opiskelijahuollossa.

2. Asetetaan tavoitteet ja seurataan keskeyttämiskehitystä toisen asteen opinnoissa.
3. Osallistutaan Stakesin kouluterveyskyselyyn vuonna 2009 ja vuonna 2011.
4. Seurataan opiskelijoiden tyytyväisyyttä paikallisesti erilaisten kyselyjen tai palauttejärjestelmien avulla.
5. Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden jatko-opiskelumahdollisuuksien tilanteen korjaamiseksi tulee erityisesti kehittää toimintamalli, jossa
 - a kehitetään erityisoppilaiden oppilaanohjausta perusopetuksen yläasteella,
 - b mahdollistetaan nuorten itsenäistyminen lapsuudenkodista tarjoamalla heille sopivaa asumista tukipalveluineen,
 - c mahdollistetaan mielekäs työ- tai päivätoiminta jokaiselle edellytystensä mukaisesti kehittämällä vammaisten nuorten työhön valmennusta ja päivätoimintojen valinnanmahdollisuuksia.

1.3. NUORISO- JA SOSIAALITYÖN MUOTOJEN KEHITTÄMINEN SYRJÄYTYMISVAARASSA OLEVILLE NUORILLE

Tavoite valtuustokaudelle 2009-2012

1. Syrjäytymisvaaran riskitekijöitä minimoidaan moniammatillisia yhteistyömuotoja kehittämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Oppilas- ja opiskelijahuollon ja opinto-ohjauksen resursointi tavoitteiden mukaiselle tasolle
2. Lapsille ja nuorille suunnattavien kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen ylläpitäminen ja kehittäminen
3. Lastensuojelusuunnitelman laatiminen ja hyväksyminen vuonna 2009
4. Lastensuojelutyön kehittäminen lastensuojelusuunnitelman pohjalta

1.4. PÄIHDEHAITTOJEN VÄHENTÄMINEN VIRANOMAISYHTEISTYÖLLÄ JA TOIMINNALLA

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Päihdepoliittinen suunnitelma päivitetään.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteen saavuttamiseksi

1. Hyväksytyin suunnitelman edellyttämien toimenpiteiden toteutumista seurataan
2. Tehostetaan päihdeongelmien tunnistamista ja hoidon tarpeen arviointia peruspalveluissa

2. KATUTURVALLISUUDEN PARANTAMINEN JA HÄIRIÖKÄYTTÄYTYMISEN EHKÄISY

2.1. YLEISEN JÄRJESTYKSEN JA TURVALLISUUDEN PARANTAMINEN TAMPEREELLA JA ERITYISESTI YDINKESKUSTASSA

Tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Tampere on turvallinen ja viihtyisä paikka ajankohdasta ja paikasta riippumatta.
2. Katuturvallisuusindeksi säilyy nykyisellä tasolla.
3. Julkijuopottelu ja häiriöt vähenevät sekä ydinkeskustassa että lähiöissä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Poliisi määrittää tulossopimuksissaan tavoitteet katuturvallisuusindeksille, keskeisille rikoslajeille ja rikosten selvitysprosentteille. Nämä ohjaavat ensisijaisesti poliisin toimintaa.
2. Poliisilla on alhainen puuttumiskynnys häiriöihin.
3. Poliisilla on organisoitu lähipoliisitoiminta ja turvallisuusyhteistyö.
4. Rakentamisessa ja erilaisissa muutostöissä huomioidaan viihtyvyyden lisäksi turvallisuus ja rikosten ennalta ehkäisy.
5. Turvallisuusviranomaisten konsultointi ja/tai osallistuminen otetaan päätöksenteossa ja suunnittelussa rutiiniksi.
6. Tiedottaminen rikosten ennaltaehkäisystä ja poliisipalveluista on tehokasta ja ajankohtaista.
7. Tampereen kaupungin nuorisopalveluiden ja ev.lut seurakunnan perhe- ja nuorisodiakonian yksikön yövuoro -toiminnan jatkaminen ja laajentaminen keskustasta myös eri kaupunginosiin.

2.2. RAVINTOLOISSA TAPAHTUVIEN HÄIRIÖIDEN EHKÄISY

Tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Ravintoloissa tapahtuvien rikosten väheneminen
2. Poliisin ja alkoholitarkastajien yhteistyön parantaminen erityisesti tiedonvaihtoa lisäämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Poliisin ja läänin alkoholitarkastajien yhteistyömuotojen sopiminen ja kehittämisen
 - lausuntoja ja tarkastuksia tekemällä
 - sisäistä tiedottamista tehostamalla
 - lupakäytäntöjä tarkistamalla
 - varhaisella puuttumisella
 - ongelmallisiksi koettujen ravintoloiden tehostuneella tarkkailulla

3. ONNETTOMUUKSIEN ENNALTA EHKÄISY

3.1. ASUMISEN PALOTURVALLISUUDEN PARANTAMINEN TAMPEREELLA

Turvallisuusteeman tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Asumisen paloturvallisuuden parantamisen tavoitteena on, että asuinrakennusten tulipalojen sekä niistä aiheutuvien henkilö- ja omaisuusvahinkojen määrä vähenee.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Kaikki Tampereen kaupungin omistamat tai sen omistajaohjauksessa olevat rakennukset, joiden käyttötapa edellyttää automaattista sammutuslaitteistoa, varustetaan sellaisella suunnitelmakauden aikana.
2. Luodaan järjestelmä, jolla varmistetaan kaupungin ja muun yhteiskunnan tukitoimenpitein kotonaan tai yksityisen sosiaalipalveluntuottajan yksikössä asuvien toimintakyvyltään alentuneiden henkilöiden asumisen riittävä turvallisuustaso.

3.2. TAPATURMIEN VÄHENTÄMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Kaikkien tapaturmien vähentyminen ja niiden seurantajärjestelmän kehittäminen

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Kansanterveyslaitoksen tapaturmaseurantajärjestelmän käyttöönotto ja hyödyntäminen tapaturmavaarassa olevien riskiryhmien tunnistamiseksi
2. Vuonna 2009 selvitetään liukastumisen kannalta kriittisimmät paikat. Kaupungin talvihoitovastuulla olevilla alueilla kriittiset paikat ja liukkauden torjunnan erityistoimenpiteet kirjataan alueen hoitosopimukseen. Muilla alueilla tiedotetaan asiasta kiinteistön haltijaa.
3. Talvikaudella 2009–2010 järjestetään palvelu, jossa kaupungin internet-sivulta on saatavissa tieto ja ennuste lähiajan liukkaustilanteesta
4. Vastuutahoja muistutetaan yleisillä tiedotteilla 1–3 kertaa vuodessa talvikunnossapitovastuusta ja kunnossapidon merkityksestä.
5. Panostetaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn.
6. Erityisryhmien huomioiminen tapaturmien ehkäisyn suunnittelutyössä.
7. Kotihoidon ja aikuisneuvonnan asiakkailta kerättävän tapaturmatiedon systematisointi ja hyödyntäminen ennaltaehkäisevässä toiminnassa.
8. Neuvonnan ja ohjauksen tehostaminen esim. Ikäpisteen tehostettuun neuvontaan panostamalla.

4. LIIKENNETURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

Tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

- 1 Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien pitää vähentyä Tampereella vuoden 2012 mennessä alle 160 kpl:seen vuodessa nykyisestä yli 200 kappaleesta.
- 2 Vuoden 2025 tavoitteena on että henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä on korkeintaan 53.

- 3 Liikenneturvallisuustoiminnan kehittämistä laaditaan suunnitelma vuoteen 2010 mennessä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

Liikenneturvallisuustavoitteet ei saavuteta yksin liikenneympäristöön kohdistuvilla toimenpiteillä vaan vähintään yhtä tärkeää on vaikuttaa ihmisten asenteisiin ja liikennekäyttäytymiseen. Samalla asukkaiden kokema liikenneturvallisuus paranee lisäen asuin ympäristön viihtyisyyttä ja yleistä hyvinvointia.

1. Liikenneympäristön parantamisen toimenpiteet toteutetaan liikenneturvallisuus suunnitelman päivityksen 2008 mukaisesti.
2. Liikennekäyttäytymisen tähtäävät parantamistoimet integroidaan eri hallinnonalojen nykyiseen jatkuvaan toimintaan sekä tiivistetään toimintaa yhteistyötahojen kanssa. Kehittämissuunnitelmassa otetaan kantaa mm. seuraaviin kysymyksiin:
 - liikenneturvallisuustoiminnan kehittäminen
 - liikenneturvallisuustyön organisointi ja vastuun jakaminen
 - liikennekasvatuksen kytkeminen eri sektoreiden (neuvola, päiväkotia, koulu, vapaa-aika- ja vanhustyö) jokapäiväiseen toimintaan mm. kouluttamalla avainhenkilöitä
 - liikenneturvallisuuden huomioiminen maankäytön suunnittelussa
 - suunnitelmien (liikenne-, katu- ja alue-) liikenneturvallisuus- ja esteettömyystarkastus
 - tiedottamisen kehittäminen
 - liikennevalvonnan kehittäminen (poliisi)

5. VESITURVALLISUUDEN PARANTAMINEN

Tavoitteet valtuustokaudelle 2009–2012

1. Vesistöillä ja niiden äärellä liikkuville tiedotetaan entistä paremmin vesiturvallisuuteen liittyvistä ajankohtaisista asioista ja riskeistä.
2. Vesiturvallisuuteen vaikuttavia teknisiä parannuksia tehdään suunnitelmallisesti
3. Vesistöillä tapahtuvaa viranomaisvalvontaa tehostetaan entisestään

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Aloitetaan MeriVHF -radion kuuntelu aluepelastuslaitoksen valvomossa,
2. Nettikameran asentaminen Siilinkarille, joka antaa tietoa jäättilanteesta sekä ohjaa mahdollista pelastustoimintaa,
3. Poliisin valvonnan suuntaaminen edelleen tehostetusti vesiliikennejuopumusvalvontaan ja veneiden lakisääteisten varusteiden valvontaan. Vesiliikennevalvonnan yhteistyön tehostaminen.
4. Tiedottamisen tehostaminen valvontatapahtumista ja vesistöjen äärellä pidettävistä tapahtumista.
5. Vesien äärellä tapahtuvien yleisötilaisuuksien vesiturvallisuuden lisääminen sijoittamalla vesialueille nykyistä enemmän valvontakalustoa.
6. Uimarantojen turvallisuutta lisätään muun muassa uimavalvonnalla ja valaistustason parantamisella. Mältinrannan uimapaikalle ehdotetaan alueen

7. rajaamista ja virtauksesta varoittavan valojärjestelmän rakentamista.
Vesiliikennettä ohjaavien merkkien ja laitteiden kunnostaminen tapahtuu suunnitelman mukaisesti.

6. RIKOSTEN ENNALTA EHKÄISY JA TORJUNTA

6.1. NUORTEN KIINNIJÄÄMISRISKIN LISÄÄMINEN POISTAMALLA RAJA-AITOJA VIRANOMAISTEN SISÄLLÄ JA VÄLILLÄ

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Rikoksen tehneiden nuorten kiinnijäämisriskin maksimointi ja siten rikosten ennalta-ehkäisy tehostamalla viranomaisyhteistyötä

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Viranomaisyhteistyötä ja yhteistyöverkostoa tulisi edelleen kehittää koululaitoksen, sosiaali- ja terveystoimen, lastensuojelun sekä poliisin kesken. Em. toimijoiden välille tulisi perustaa virallinen, säännöllisesti kokoontuva yhteistyö- ja vaikutusfoorumi. Koulujen oppilashuoltoryhmien toiminnan tulisi ulottua kattamaan kaikki kouluasteet.
2. Nuoren elämän vaiheiden nivelkohtiin (päiväkoti/eri kouluasteet) liittyvien tietokatkosten eliminoiminen luomalla tietojen luovutukselle vakiintuneet pelisäännöt ja toimintaperiaatteet.
3. Eri toimijoiden rajallisten resurssien suuntaaminen mahdollisimman tehokkaasti oikeisiin kohteisiin. Tähän liittyy toisten toimintatapojen ja pelisääntöjen parempi tuntemus sekä ennakkoluuloton tiedonkulun esteiden poistaminen. Tavoitteeseen päästään koulutuksen ja 1. kohdassa mainitun yhteistyöfoorumin avulla.
4. Sovittelumenettelyn kehittäminen nykyistä kasvatuksellisemmaksi tapahtumaksi Pirkanmaan sovittelutoimiston ja mm. koulujen edustajien yhteistyönä.

7. VÄKIVALLAN VÄHENTÄMINEN

7.1. LÄHEISVÄKIVALTAAN PUUTTUMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyohjelma valmistuu ja se hyväksytään

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Hyväksytyn suunnitelman edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan ja seurataan.

7.2. NUORISOVÄKIVALLAN EHKÄISEMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Nuorisoväkivallan ehkäiseminen puuttumalla ongelmiin jo varhaisessa vaiheessa ja viranomaistyötä kehittämällä.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjelman tavoitteiden edistäminen
2. Kouluterveyskyselyn toteuttaminen Tampereella vuosina 2009 ja 2011
3. Viranomaisten välisen yhteistyön edistäminen

8. RIKOKSEN UHRIN ASEMAN PARANTAMINEN

8.1 RIKOKSEN UHRIN TUKEMINEN

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Rikoksen uhri saa riittävät tukipalvelut.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Yhteistyön edistäminen eri tahojen kesken
2. Panostukset ennaltaehkäisevään toimintaan

9. YRITYSTOIMINNAN TURVALLISUUS

9.1 ELINKEINOELÄMÄN JA VIRANOMAISTEN VÄLISEN STRATEGISEN YHTEISTYÖN LIITTÄMINEN OSAKSI PAIKALLISTA TURVALLISUUSUUNNITTELUA

Tavoite valtuustokaudelle 2009–2012

1. Elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen strategisen yhteistyön liittäminen osaksi paikallista turvallisuussuunnittelua.

Toimenpide-ehdotukset tavoitteiden saavuttamiseksi

1. Yrityksiin kohdistuvista rikoksista (määrä ja laatu) ei ole kattavaa kokonaiskuvaa.
à (Huom, tilastoimatta jää osa uhkatilanteista (esim asianomistajarikokset), yrityksen tietoon kohdistuvat rikokset (esim. mainetekijöiden vuoksi) ja omaisuusrikoksista esim. pienemmät näpistykset). Viranomaisten tilastoja täydentävät kuitenkin yritys-kyselyt. Esimerkiksi Sisäisen turvallisuuden II ohjelman yritysturvallisuutta koskevan osion seurannassa käytetään Yritysten rikosturvallisuus-riskit ja niiden hallinta –selvityksiä (Keskuskauppakamari ja Helsingin seudun kauppakamari), johon vastasi vuonna 2005 lähes 500 suomalaista yritystä ja vuonna 2008 lähes 1 300 suomalaista yritystä. Tulokset ovat saatavissa koko Suomesta yrityskokoluokittain, toimialoittain sekä lääneittäin. à Kansallinen yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä julkaisee myös kaksi kertaa vuodessa yrityksiin kohdistuvan rikollisuuden tilannekuvaa, jota voi hyödyntää paikallisessa turvallisuustyössä.

-
2. Yritysturvallisuuden kehittäminen edellyttää elinkeinoelämän ja viranomais-ten välistä, asiaa koskevaa vuoropuhelua ja kumppanuutta erityisesti onnet-
tomuuksien ja rikosten torjunnassa sekä siihen liittyvässä yhteistyössä.
 3. ”Elinkeinoelämän ja viranomaisten yhteinen strategia yrityksiin kohdistuvien
rikosten ja väärinkäytösten torjumiseksi” (valmistelu ja seuranta kansallinen
yritysturvallisuutta edistävä yhteistyöryhmä, www.intermin.fi) toimii hyvänä
pohjana alueellisessa työssä.